

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра адміністративного, господарського права та фінансово-
економічної безпеки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

зі спеціальності 081 «Право»

**Тема: «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації
юридичних осіб»**

Завідувач кафедри

(підпис)

д.ю.н. Гаруст Ю.В.

Керівник проекту

(підпис)

к.ю.н. Логвиненко М.І.

Виконавець

студент групи Ю.мз-72с

(підпис)

Листопад Л.В.

РЕФЕРАТ

Структура дипломної роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновки і список використаної літератури. Загальний обсяг магістерської роботи становить 90 сторінок, у тому числі список використаних джерел - 9 сторінок.

Актуальність. Сучасний стан соціально-економічної, політичної, правової ситуації в державі, що обумовлений складними умовами військово-збройного конфлікту та режимом воєнного стану на значній території України, дестабілізацією економіки, зовнішнім загрозам економічній безпеці, посилює роль охоронної функції держави в усіх сферах життя суспільства, особливо щодо забезпечення економічної безпеки.

Державна реєстрація юридичних осіб у цьому процесі відіграє особливо важливу роль, оскільки таким чином визначається управлінська функція держави, яка в тому числі й забезпечує окремі аспекти збереження стабільності національної економіки, підвищення міжнародного авторитету нашої держави, покращення життя суспільства, досягнення євроінтеграційних амбіцій України.

Від ефективного процесу легалізації суб'єкта господарювання, тобто його державної реєстрації залежить темпи розвитку економічної системи, ринкових відносин, досягнення суспільних благ, подолання соціально-економічних проблем, забезпечення економічної безпеки держави.

Інтеграція України до світової економічної системи стимулює розвиток міжнародних господарських зв'язків, зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Змінилися принципи, на яких будуються відносини держави з суб'єктами господарської діяльності, запроваджується ефективно державне регулювання підприємництва у формі єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва тощо. Приток інвестицій буде сприяти зростанню економіки країни та підвищенню рівня життя українців. Усі ці чинники ще більше зумовлюють актуальність вивчення означеної проблематики

Мета. Метою даної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні, як важливого аспекта посилення економічної безпеки держави.

Завдання роботи. Для реалізації зазначеної мети було поставлено та вирішено наступні завдання:

- з'ясування поняття та сутності державної реєстрації юридичних осіб, її правової природи;
- визначення загальних засад, основних етапів та порядку проведення державної реєстрації юридичних осіб за законодавством України;
- аналіз теоретичних та методичних підходів щодо організації процесу державної реєстрації;
- дослідження зарубіжного досвіду здійснення державної реєстрації;
- виявлення практичних проблем у процесі державної реєстрації юридичних осіб;
- визначення перспективи удосконалення державної реєстрації юридичних осіб.

Вирішення цих завдань є актуальним для спрощення ведення бізнесу та створення умов для подальшого розвитку підприємницької діяльності в Україні, що сприятиме ефективному розвитку національної економіки.

Об'єктом дослідження роботи є суспільні відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

Висновки. В магістерській роботі розглянуто та проаналізовано загальні засади адміністративно-правового регулювання порядку державної реєстрації юридичних осіб за законодавством України.

За допомогою проведеного дослідження теоретичних та практичних засад державної реєстрації було вирішено поставлені завдання:

- з'ясовано поняття та сутності державної реєстрації юридичних осіб, її правової природи;

- визначено загальні засади, основні етапи та порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб за законодавством України;
- здійснено аналіз теоретичних та методичних підходів щодо організації процесу державної реєстрації;
- досліджено зарубіжний досвід здійснення державної реєстрації; виявлено практичні проблеми у процесі державної реєстрації юридичних осіб;
- запропоновано шляхи вирішення цих проблем; визначено перспективи удосконалення державної реєстрації юридичних осіб.

Проаналізувавши етапи розвитку системи державної реєстрації юридичних осіб від започаткування до її становлення, можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні побудована сучасна система державної реєстрації.

Відповідно до Закону запроваджено найбільш сучасний підхід до реєстрації юридичних осіб за принципом «єдиного вікна».

Можна сказати, позитивним є те, що сучасна система державної реєстрації досить подібна до систем європейських країн.

Під час проведення дослідження було визначено проблемні питання здійснення державної реєстрації, визначено шляхи вдосконалення та обґрунтовано необхідність реформування системи державної реєстрації юридичних осіб в Україні стосовно де-яких питань.

Така процедура реєстрації сприяє спрощенню бюрократичної застарілої системи державної реєстрації юридичних осіб і відкриває нові можливості налагодження економічних відносин з країнами Європи та допомагає встановленню прозорих зв'язків з іноземними партнерами та інвесторами, що сприяє поглибленню європейської інтеграції України та розвитку економіки в цілому.

Ключові слова: державна реєстрація, юридичні особи, органи державної реєстрації, адміністративна процедура державної реєстрації юридичної особи.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄДР - єдиний державний реєстр

КМУ - кабінет міністрів України

РСР - Радянська Соціалістична Республіка

ЄРБ - Європейський Реєстр Бізнесу

ГКУ – господарський кодекс України

ЦКУ – цивільний кодекс України

ЄДРЮО – єдиний державний реєстр юридичних осіб

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 НАУКОВО - ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ	
1.1 Започаткування системи державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності в Україні.....	9
1.2 Вдосконалення процедури державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності.....	17
1.3 Становлення сучасної системи державної реєстрації юридичних осіб....	20
РОЗДІЛ 2 ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	
2.1 Поняття і підстави для державної реєстрації юридичної особи.....	24
2.2 Загальні засади державної реєстрації юридичних осіб.....	29
2.3 Єдиний державний реєстр та портал електронних сервісів.....	40
2.4 Порядок здійснення, відповідальність та контроль у сфері державної реєстрації.....	45
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	
3.1 Зарубіжний досвід державної реєстрації юридичних осіб.....	56
3.2 Визначення проблемних питань державної реєстрації юридичних осіб та шляхи їх вирішення.....	62
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан соціально-економічної, політичної, правової ситуації в державі, що обумовлений складними умовами військово-збройного конфлікту та режимом воєнного стану на значній території України, дестабілізацією економіки, зовнішнім загрозам економічній безпеці, посилює роль охоронної функції держави в усіх сферах життя суспільства, особливо щодо забезпечення економічної безпеки.

Державна реєстрація юридичних осіб у цьому процесі відіграє особливо важливу роль, оскільки таким чином визначається управлінська функція держави, яка в тому числі й забезпечує окремі аспекти збереження стабільності національної економіки, підвищення міжнародного авторитету нашої держави, покращення життя суспільства, досягнення євроінтеграційних амбіцій України.

Від ефективного процесу легалізації суб'єкта господарювання, тобто його державної реєстрації залежить темпи розвитку економічної системи, ринкових відносин, досягнення суспільних благ, подолання соціально-економічних проблем, забезпечення економічної безпеки держави.

Юридичні особи є невід'ємними учасниками суспільних відносин, головною вимогою існування яких, є їх створення і реєстрація відповідно до встановленого законом порядку.

Наприклад, Цивільний кодекс України називає юридичну особу організацією, що створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. А фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому законом.

Тобто, для зайняття господарською, в тому числі підприємницькою діяльністю, а для непідприємницьких організацій - зайняття статутною діяльністю, набуття статусу юридичної особи є необхідною умовою, а фізичним особам – набуття статусу підприємця.

Державна реєстрація юридичної особи є обов'язковою вимогою для набуття останньою відповідного адміністративно-правового статусу.

На сьогодні велика увага як науковців, так і практиків прикута до інституту державної реєстрації, в тому числі й юридичних осіб. З урахуванням великого потенціалу нашої держави щодо притоку іноземних інвестицій, першочерговим завданням держави виступає створення належного економічного клімату, комфортних умов ведення бізнесу. Беззаперечно, що для іноземного інвестора важливими є простота, зрозумілість процесів і відсутність бюрократії.

В юридичній науці на сьогодні державну реєстрацію юридичних осіб відносять до неюрисдикційних адміністративних проваджень, вважаючи, що специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, правове положення, методи й засоби правової регламентації, які використовуються органами реєстраційної діяльності, визначають адміністративно-правову природу й сутність державної реєстрації юридичних осіб.

Інтеграція України до світової економічної системи стимулює розвиток міжнародних господарських зв'язків, зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Змінилися принципи, на яких будуються відносини держави з суб'єктами господарської діяльності, запроваджується ефективно державне регулювання підприємництва у формі єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва тощо.

Приток інвестицій буде сприяти зростанню економіки країни та підвищенню рівня життя українців. Усі ці чинники ще більше зумовлюють актуальність вивчення означеної проблематики.

Одним з головних етапів „започаткування бізнесу” суб'єкта господарювання є процес державної реєстрації. Фундаментом для побудови в Україні найсучаснішої національної системи реєстрації суб'єктів господарювання став Закон України „Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців”.

Таким чином, актуальність дослідження адміністративно - правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні є об'єктивно зумовленою через потребу приведення рівня надання адміністративних послуг до

європейського з метою забезпечення численних прав громадян, публічного інтересу держави і суспільства в цілому.

Оцінка сучасного стану наукової розробки. Висвітленням питань регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні в займаються такі науковці, як Авер'янов В. Б. [1], Белінгіо В. [2], Галуцько В. В. [3], Гурковський М. П. [4], Змитрович Д.І. [5], Качура О. [6], Квасніцька О. О. [7, 49], Котяш Л. П. [8,9], Третьяков С.І. [10], Шепетько С. А. [11], Колесников М. О. [20], Нікітін В. В. [21], Коритін Д. С. [31], Олефіренко С. В. [33], Лукіна І.М. [36], Дудник Л.М [39], Солонар А. В. [45], Зорина Е.А. [52] та багато інших науковців, в роботах яких були розвинуті теоретичні та практичні питання формування системи державної реєстрації від започаткування до вдосконалення та становлення, визначені поняття, підстави та загальні засади для проведення державної реєстрації юридичної особи, проведено порівняльний аналіз з світовими моделями систем державної реєстрації. Але, для адаптації системи державної реєстрації під світові стандарти необхідне проведення адміністративної реформи.

На сьогоднішній день актуальними залишаються такі проблеми, як: наявність колізійних помилок; недосконалість законодавчих механізмів реалізації приписів та їх загальна неефективність; низький рівень надання адміністративно -сервісних послуг; нечіткість деталізації окремих положень, створених з метою врегулювання конкретних проблем. Вирішення цих питань мають стати перспективними напрямками розвитку в економіці, державній політиці, що сприятиме інтеграції України до світової економічної системи.

Мета. Метою даної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні, як важливого аспекта посилення економічної безпеки держави.

Завдання роботи. Для реалізації зазначеної мети було поставлено та вирішено наступні завдання:

- з'ясування поняття та сутності державної реєстрації юридичних осіб, її правової природи;

- визначення загальних засад, основних етапів та порядку проведення державної реєстрації юридичних осіб за законодавством України;
- аналіз теоретичних та методичних підходів щодо організації процесу державної реєстрації;
- дослідження зарубіжного досвіду здійснення державної реєстрації;
- виявлення практичних проблем у процесі державної реєстрації юридичних осіб;
- визначення перспективи удосконалення державної реєстрації юридичних осіб.

Вирішення цих завдань є актуальним для спрощення ведення бізнесу та створення умов для подальшого розвитку підприємницької діяльності в Україні, що сприятиме ефективному розвитку національної економіки.

Об'єктом дослідження роботи є суспільні відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить сукупність методів та прийомів наукового пізнання, як загальнонаукових (діалектичний, історичний, логічний, системний аналіз тощо), так і спеціальних (документального аналізу, порівняльно-правового тощо). Так, діалектичний метод пізнання процесів, що відбуваються у сфері державної реєстрації юридичних осіб, дозволяє розглянути їх у розвитку та взаємозв'язку, виявити усталені напрямки і закономірності в цілому.

Історично-правовий метод передбачає вивчення процесу державної реєстрації юридичних осіб, його процедур, законодавства про державну реєстрацію та практики його застосування у розвитку. Системно-структурний підхід застосовується при визначенні класифікації реєстраційних дій при здійсненні державної реєстрації.

Важливого значення набуває також порівняльно-правовий метод, який дозволяє виявити переваги та недоліки зарубіжного досвіду правового

регулювання державної реєстрації та практики застосування процедури державної реєстрації у публічних сферах суспільних відносин та реформування зазначеного інституту та соціологічний метод щодо з'ясування думки фахівців-практиків стосовно проблеми, яка досліджується.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що набуло подальшого розвитку вирішення проблеми створення фіктивних юридичних осіб та визначення особливостей відповідальності державного реєстратора.

А саме, було запропоновано внести зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», у частині повноважень державного реєстратора, що дало б змогу значно зменшити кількість фіктивних юридичних осіб ще на етапі створення, під час проведення державної реєстрації.

Для цього необхідно на законодавчому рівні дозволити державним реєстраторам здійснювати перевірку осіб на етапі подання документів для проведення державної реєстрації та забезпечити доступ до відомостей, що містяться в реєстрах обліків правоохоронних та інших державних органів.

Щодо визначення ступені відповідальності державного реєстратора, варто зазначити, що державний реєстратор, маючи статус державного службовця, має можливість впливати на певні процеси державної реєстрації за отримання неправомірної вигоди.

Запропоновано, розширити коло підстав притягнення даної посадової особи до юридичної відповідальності та застосовувати норми Законів України «Про інформацію», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про захист персональних даних».

Необхідно не лише піддавати особу державного реєстратора певній відповідальності, а й унеможливити вчинення правопорушень з боку останнього. Тому запропоновано посилити контроль за діяльністю державного реєстратора.

Апробація результатів дослідження. Результати проведених у магістерській роботі досліджень у сфері адміністративно - правового

регулювання державної реєстрації юридичних осіб пройшли апробацію, а саме була написана наукова стаття, яка прийнята до друку в науковий журнал тематичних досліджень «Правові горизонти».

Структура дипломної роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновки і список використаної літератури. Загальний обсяг магістерської роботи становить 90 сторінок, у тому числі список використаних джерел - 9 сторінок.

РОЗДІЛ 1 НАУКОВО - ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

1.1 Започаткування системи державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності в Україні

Будь-яке явище, звичайно, має свою історію виникнення та становлення, не є виключенням і система державної реєстрації юридичних осіб.

Використовуючи історичний метод у дослідженні процесу державної реєстрації суб'єктів господарювання, ми маємо змогу розглянути умови виникнення, формування та тенденції розвитку процесу, який є об'єктом нашого дослідження, тобто процесу державної реєстрації. Історичний аспект у становленні та розвитку будь-якого явища є безперечним, то ж звернемо увагу на проблеми та перспективи розвитку правових відносин державної реєстрації саме в контексті історичних умов появи та динаміки її розвитку.

Сагайдак Ю.В. стверджує, якщо взяти до уваги, що сучасна цивілістика започаткована ще з часів стародавнього Риму, є сенс шукати коріння історичного розвитку такого інструменту як легалізація суб'єктів підприємництва (торгівлі) саме у римському праві [58].

Давньоримська держава завжди була рабовласницькою, звідти бере свій початок романо-германська правова сім'я. Саме поділ людей на класи сприяв започаткуванню та розвитку торгівлі.

В Стародавньому Римі не було процедури державної реєстрації, отримання ліцензії, видачі патенту суб'єктам торгівлі, того, що сьогодні ми можемо назвати умовами виникнення суб'єкту підприємництва або легалізацією правоздатності.

Така ситуація існувала тому що, поділ людей на рабів та рабовласників вирішував питання правосуб'єктності останніх таким чином, що суб'єктами права могли називатись лише вільні люди, раби ж, в свою чергу, були

знаряддям праці, що вміє говорити . Тобто раби були просто засобами виробництва, якими мали право розпоряджатись суб'єкти права, якими називались вільні люди [58].

Тож започатковувати державну реєстрацію, отримувати ліцензію, патент не було потрібним, якщо статус вже дозволяв здійснювати певне коло цивільно-правовий дій, в тому числі й торгівельну діяльність [58].

Сагайдак Ю.В. зазначає, що в Україні правове регулювання торгової (комерційної) діяльності має глибоке історичне коріння.

Першими офіційними джерелами, що дають нам право говорити про давній досвід України щодо торгових відносин є закони та договори доби Київської Русі.

Відомо, що в Київській Русі населення було розшароване на класи. Окреме місце серед такої соціальної ієрархії посідали “купці” [58].

Шершеневич Г.Ф. розглядає купця як особу, яка по-перше: займається виробництвом торгових угод у вигляді промисла від свого імені, по-друге: заняття торгівлею має складати промисел для особи [59].

З цього випливає висновок, що із розвитком феодальних відносин в державі розпочався процес вироблення регулюючих механізмів щодо торгуючих суб'єктів і такі статуси, що встановлювалися тоді щодо окремих осіб, надаючи їм конкретні економічні права та встановлюючи порядок щодо здійснення ними торгової діяльності можна назвати шляхом до створення процедури легалізації [58].

За часів існування колишнього Радянського союзу, в країнах, які входили до його складу, торговому або комерційному праву приділялося надто мало уваги. Термін «торгівля» за тих часів замінювався на термін «народне господарство».

Більше того на певних етапах розвитку радянської країни, діяльність, пов'язана із отриманням прибутку, всіляко переслідувалася, вважалась незаконною.

24 серпня 1991 р., за пропозицією від Народної ради Ігоря Юхновського,

Верховна Рада прийняла «Акт проголошення незалежності України», який став поворотною віхою в новітній історії українського народу. Цим документом стверджувалося «створення самостійної Української держави– України», що є неподільною і недоторканною і на території якої мають чинність лише Конституція і закони України [55, с. 703, 704].

Таким чином на початку своєї незалежності перед державою стало питання створення та розроблення своєї «незалежної» законодавчої бази для здійснення регулювання суспільних відносин у всіх сферах життя громадян.

Враховуючи стрімкий розвиток економічних відносин на сучасному етапі, актуальним постає питання подальшого удосконалення та спрощення системи державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

Набуття незалежності державою сприяло стрімкому розвитку підприємництва. Почали активно створюватися як юридичні особи, що відносились до організаційних форм підприємництва, так і непідприємницькі організації, установи, заклади. Всі вони також набували прав юридичної особи з моменту їх реєстрації або реєстрації їх статутів.

Зокрема, Ю. М. Козлов під терміном «державна реєстрація» розуміє акт офіційного визнання законності відповідних дій і правових актів. Деякі автори тлумачать реєстрацію як перевірку законності фактів, їх офіційне визнання й подальший облік. Інші науковці, під державною реєстрацією розуміють вчинення легальних дій компетентним органом щодо визначеного нормативним актом юридичного факту або одного з його елементів [32].

Змитрович Д. І. зазначає, що одним з досить розповсюджених поглядів на державну реєстрацію юридичних осіб є його трактування як обов'язкової умови здійснення підприємницької діяльності. Ця позиція вчених підтверджується в законодавстві України. Законодавець трактує державну реєстрацію досить широко, пов'язуючи з нею не лише процес створення, придбання статусу, а й припинення суб'єкта, позбавлення його статусу юридичної особи. Тому державну реєстрацію як умову здійснення підприємництва варто розглядати як одну із складових частин ширшого поняття - державної реєстрації у сфері

підприємництва, що включає також реєстрацію припинення, позбавлення статусу юридичної особи тощо [5].

Розкриваючи поняття юридичних осіб як суб'єкта адміністративного права, під якими В. К. Колпаков розуміє учасників суспільних відносин, що мають суб'єктивні права та виконують (суб'єктивні) обов'язки, встановлені адміністративно - правовими нормами, вчений вказує на необхідність розмежування понять суб'єкта адміністративного права від суб'єкта адміністративних правовідносин. Якщо суб'єкт адміністративних правовідносин – це фактичний носій правових зв'язків, тобто він обов'язково бере в них реальну участь, то суб'єкт адміністративного права є нібито претендентом на цю участь. Але для того, щоб стати таким претендентом, відповідна особа повинна мати потенційну здатність бути носієм суб'єктивних прав та обов'язків. Така потенційна здатність суб'єкта визначається як адміністративна правосуб'єктність [10, с. 183–184].

Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб виникає з моменту їх державної реєстрації.

Державна реєстрація суб'єктів підприємництва як процедури документального оформлення наміру юридичної чи фізичної особи здійснювати систематичну, на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та заняття торгівлею з метою одержання прибутку вперше була регламентована в Україні Законом України “Про підприємство”, прийнятого Верховною Радою України 7 лютого 1991 року [22].

На мою думку, досить точно визначив умовні три етапи розвитку законодавства, що регулює державну реєстрацію суб'єктів підприємництва в незалежній Україні С. І. Третьяков:

- 1) з 1991 року по грудень 1993 року;
- 2) з 1994 року по червень 2004 року;
- 3) з липня 2004 року по сьогоднішній день.

До 1991 р. підприємницька діяльність була заборонена, вважалася кримінальним злочином, то ж реальне формування державної політики розвитку підприємництва в Україні розпочалося з прийняттям спеціального закону про підприємництво, що було зумовлено необхідністю відмінити існуюче в законодавстві обмеження.

Враховуючи, що для молодого незалежного держави поняття «підприємництво» виявилось новим та не вивченим, практичного досвіду регулювання відносин у сфері підприємницької діяльності не було, тому Закон виявився обмеженим та недосконалим.

Згідно із Законом України «Про підприємництво» [22] цей вид діяльності здійснюється на основі таких принципів:

- вільний вибір видів діяльності;
- залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян;
- самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів вироблюваної продукції, установлення цін відповідно до законодавства;
- вільний найм працівників;
- залучення і використання матеріально - технічних, фінансових, трудових, природних та інших видів ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством;
- розпорядження прибутком, що залишається після внесення платежів, установлених законодавством;
- самостійне здійснення підприємцем – юридичною особою зовнішньоекономічної діяльності, використання будь - яким підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

У період з 1991 року по грудень 1993 року процес державної реєстрації суб'єктів підприємництва регулювався фактично тільки статтею 8 Закону України «Про підприємництво» [22].

Нижче наведено цю статтю повністю:

«Державна реєстрація підприємництва проводиться у виконавчому комітеті районної, міської, районної в місті Ради народних депутатів за місцем діяльності або проживання, якщо інше не передбачено законодавчими актами Української РСР.

Для державної реєстрації підприємництва до виконавчого комітету відповідної Ради народних депутатів подаються такі документи: заява підприємця; рішення засновника і статут, якщо це необхідно для створюваної організаційної форми підприємництва; інші документи (у випадках, передбачених чинним законодавством для окремих організаційних форм підприємництва).

Посвідчення про реєстрацію видається органом, який здійснює реєстрацію у місячний строк. Одночасно цим органом подаються до відповідної податкової інспекції та органу державної статистики відомості про зареєстрований суб'єкт підприємництва.

Органи державної статистики встановлюють коди суб'єкта підприємницької діяльності.

Відмова в державній реєстрації суб'єкта підприємництва може настати тільки за мотивами порушення порядку його створення, встановленого законодавством Української РСР.

Відмова в державній реєстрації суб'єкта підприємництва за мотивами недоцільності його створення не допускається.

Відмова в державній реєстрації може бути оскаржена в судовому порядку.

За державну реєстрацію вноситься плата, розмір якої встановлюється Радою Міністрів Української РСР залежно від суб'єкта підприємництва, обраної організаційної форми та виду підприємницької діяльності. Місцева Рада народних депутатів має право встановлювати пільгову плату за державну реєстрацію.

Одержані кошти зараховуються до місцевого бюджету за місцем реєстрації підприємця.

Законодавчими актами Української РСР можуть бути встановлені інші правила державної реєстрації окремих організаційних форм підприємництва.» (Закон України про підприємництво № 698-ХІІ від 07 лютого 1991 року) [22].

Таким чином, цим законом було визначено:

- органи реєстрації;
- терміни реєстрації;
- розмір плати за проведення державної реєстрації;
- перелік документів, що подавався для здійснення реєстрації.

Але Закон виявився недосконалим та мав низку недоліків.

Перелік документів не був чітко визначений для всіх юридичних осіб. Залежно від організаційної форми підприємництва він міг доповнюватись додатковими документами, визначеними на підставі інших законів та підзаконних актів. Підтвердженням факту реєстрації свідчило посвідчення про реєстрацію, що видавалось органом, який здійснював реєстрацію. Однак чітко визначеної форми посвідчення не було затверджено, таким чином дуже часто така форма встановлювалася також актами самих місцевих органів влади.

З прийняттям Закону України «Про підприємництво» [22] суб'єкти господарювання, в тому числі підприємці, та органи реєстрації відразу стикнулися з рядом проблем при проведенні реєстрації суб'єктів підприємництва, а саме:

- не було чітко встановленого переліку документів, що подаються для державної реєстрації суб'єктів підприємництва;
- відсутністю процедури реєстрації змін до установчих документів юридичних осіб;
- відсутністю процедури реєстрації скасування державної реєстрації (з 2004 року введено нове поняття – припинення суб'єкту господарювання);
- великим терміном реєстрації (місячний строк);
- відсутністю встановленої форми посвідчення про реєстрацію;
- встановленням, фактично, дозвільного характеру самої реєстрації;

- відсутністю єдиного порядку реєстрації як суб'єктів підприємництва, так і непідприємницьких організацій та встановленням для їх державної реєстрації відповідних органів;

- неврегульованістю або взагалі відсутністю законодавства з питань створення певних видів суб'єктів підприємництва, тощо.

Підсумовуючи, ми бачимо, що саме на момент проголошення незалежності України і припав початок формування підприємницького середовища в країні, що вимагало прийняття Закону, який би регулював відносини в цій сфері.

Так у 1991 році було прийнято Закон України «Про підприємництво» [22], який визначив загальні правові, економічні та соціальні засади, умови здійснення підприємницької діяльності, а також визначив правові основи державного регулювання та підтримки підприємництва, відносин суб'єктів підприємницької діяльності та держави. Але через брак практичного досвіду, враховуючи, що таке економічне явище як «підприємництво» було новим для держави та не вивченим, Закон мав безліч недоліків та не задовільняв вимог того часу.

Така ситуація призвела до стримування розвитку підприємництва в державі, створення бар'єрів для підприємців саме в органах реєстрації, що, в свою чергу викликала невдоволення та велику кількість скарг підприємців на посадових осіб органів реєстрації і на саму процедуру її проведення. Процес державної реєстрації був недосконалим і вимагав доопрацювання на законодавчому рівні.

Назріла необхідність у законодавчому та організаційному вдосконаленні національної системи реєстрації .

1.2 Вдосконалення процедури державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності

Враховуючи вищезазначені проблеми, для суспільства гостро стала проблема створення ефективної системи реєстрації. Діюче на той час законодавство у сфері державної реєстрації не відповідало вимогам сучасного суспільства, потребувало реформування, тому виникла необхідність внесення змін до закону України «Про підприємництво».

Саме в цей час було прийнято низку документів, метою яких було усунення недоліків і удосконалення нормативної бази інституту державної реєстрації.

Саме тоді Кабінетом Міністрів України було прийнято Положення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 1994 року № 276 [23].

Цим Положенням вже були врегульовані процедури державної реєстрації не тільки самих суб'єктів підприємництва, а й реєстрації змін до установчих документів (в тому числі пов'язаних зі зміною місцезнаходження), перереєстрації, скасування державної реєстрації.

Було більш чітко визначено перелік документів, які подаються для здійснення цих процедур, зменшено строки реєстрації. Державна реєстрація здійснювалась за заявницьким принципом.

Також були встановлені єдині форми свідоцтв про державну реєстрацію, реєстраційних карток (які являлись одночасно заявою про реєстрацію), вимоги до оформлення установчих документів, які подаються для державної реєстрації.

Крім того, законодавець приймає низку нормативно-правових актів, що регулюють процеси державної реєстрації окремих видів суб'єктів господарювання та некомерційних юридичних осіб, зокрема об'єднань громадян, політичних партій, благодійних організацій тощо.

Для деяких з них Кабінетом Міністрів України відповідними постановами були затверджені Положення про державну реєстрацію чи легалізацію окремих

суб'єктів. Наприклад, від 27.04.93 № 302 „Про порядок реєстрації адвокатських об'єднань” [24], від 19.08.96 № 974 „Про затвердження Положення про порядок реєстрації торговельних представництв суб'єктів федерації держав з федеративним устроєм ” [25] тощо. Але, при цьому, почалося також збільшення органів державної влади, на які покладалися функції реєстрації тих чи інших суб'єктів господарювання, залежно від їхньої організаційно-правової форми.

Наступним кроком розбудови інституту державної реєстрації юридичних осіб сфери підприємницької та суспільної діяльності стає створення органу, який би здійснював контроль за реалізацією державної політики у сфері державної реєстрації суб'єктів господарювання.

Таким чином Указом Президента України від 07.02.97 № 104/97 «Про Ліцензійну палату України» [26] була утворена Ліцензійна палата України як центральний орган виконавчої влади.

Основні завдання Ліцензійної палати:

- розробляє та подає в установленому порядку проекти актів законодавства з питань ліцензування підприємницької діяльності та державної реєстрації суб'єктів підприємництва, вносить пропозиції щодо впорядкування системи ліцензування підприємницької діяльності та державної реєстрації суб'єктів підприємництва, зокрема щодо доцільності ліцензування окремих видів підприємницької діяльності;

- координує роботу представництв Ліцензійної палати України та органів, які здійснюють ліцензування підприємницької діяльності та державну реєстрацію суб'єктів підприємництва;

- здійснює контроль за додержанням порядку видачі суб'єктам підприємницької діяльності ліцензій та контроль за проведенням державної реєстрації суб'єктів підприємництва;

- веде Єдиний ліцензійний реєстр та Реєстр суб'єктів підприємницької діяльності [26].

Як бачимо, на Ліцензійну палату покладалися функції розробника, координатора, а також контролера з питань додержання законодавства у сфері ліцензування та здійснення державної реєстрації суб'єктів підприємництва.

Практика здійснення реєстраційної діяльності постійно вимагала необхідності внесення змін до чинного законодавства для усунення проблем, що виникали при проведенні державної реєстрації суб'єктів господарювання на практиці.

Таким чином було внесено низку змін в Закон України «Про підприємництво» [22].

За сприяння Ліцензійної палати України Верховною Радою України в грудні 1997 р. були внесені дуже суттєві зміни та доповнення в статтю 8 Закону України «Про підприємництво» [22] (тільки за обсягом ця стаття збільшилась більш, ніж в 5 разів).

Це дало змогу встановити чіткий перелік документів, що подаються для державної реєстрації юридичних осіб; зменшити строк здійснення реєстрації до одного дня; спростити процедуру реєстрації для підприємців; ввести фінансову відповідальність органів реєстрації за затягування строків реєстрації; тощо.

Крім того, було встановлено єдиний перелік видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню (їх перелік скоротили із 112 до 41).

Цим Законом було спрощено і впорядковано державну реєстрацію підприємницької діяльності та післяреєстраційні процедури, зазначено, що державна реєстрація проводиться протягом не більше п'яти робочих днів, а єдиним документом для відкриття банківських рахунків і виготовлення печаток є «Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності» та копія документа, який підтверджує взяття його на облік в органі державної податкової адміністрації [22].

Проаналізувавши етап вдосконалення процедури державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності, можна зробити висновок, що проведені заходи дозволили стабілізувати ситуацію зі створення нормального підприємницького середовища.

Для суб'єктів підприємництва процес державної реєстрації став більш визначеним та зрозумілим, державна реєстрація новостворених суб'єктів господарювання не викликала особливих проблем, займала менше часу. Але все ж таки цілісної системи державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, яка б забезпечувала фізичних та юридичних осіб відповідними адміністративними послугами (наприклад, достовірною інформацією про зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності) так і не було створено.

Необхідно було запроваджувати нову систему державної реєстрації юридичних осіб, яка б значно спрощувала процедуру отримання реєстраційних послуг та відповідала суспільним очікуванням.

Ці документи, з подальшими змінами та доповненнями, діяли по 2004 рік.

1.3 Становлення сучасної системи державної реєстрації юридичних осіб

З моменту проголошення незалежності України було накопичено вагомий досвід у здійсненні державної реєстрації юридичних осіб, проаналізовано всі недоліки, вивчено проблемні питання процесів державної реєстрації. Також, вивчався і враховувався практичний досвід фахівців органів державної реєстрації суб'єктів підприємництва.

Крім того, виникла необхідність приведення законодавства України щодо державної реєстрації у відповідність до вимог директив Європейського Союзу. Тому, при підготовці своїх пропозицій по внесенню відповідних змін до законодавства, що регулює питання державної реєстрації суб'єктів господарювання, Держпідприємництвом було вивчено досвід розвинутих країн з цього питання.

Країни Європейського Союзу ще в першій Директиві своєї Ради з питань координації гарантій, які необхідні країнам - членам союзу від компаній для захисту інтересів країн - членів та інших осіб, яка була прийнята в 1968 році,

поставили вимогу про створення національних реєстрів суб'єктів підприємництва [10].

Відповідно до вказаної Директиви компанії зобов'язані надати про себе певну інформацію органу реєстрації: установчі документи, відомості про керівників, щорічні фінансові звіти. Вказана інформація повинна зберігатись у відповідних розділах реєстру, який повинна вести країна-член Європейського Союзу і будь-яким особам має бути надана можливість придбати копію будь-якого розділу цього реєстру по такій вартості, яка не буде перевищувати вартість затрат на обробку та надання цієї інформації [10, с.11].

В Директиві також розглядаються із законодавчої точки зору наслідки не надання такої інформації третій особі, яка здійснює бізнес із зареєстрованою компанією. Тобто вказана вимога означає, що як і орган державної реєстрації, так і інші зацікавлені особи повинні мати можливість в будь-який час знати, які суб'єкти підприємництва знаходяться в реєстрі незалежно від дати та місця їх державної реєстрації [10, с.11].

Наприклад, Країни Західної Європи об'єднали свої зусилля та створили Європейський Реєстр Бізнесу (ЄРБ), який представляє собою європейську електронну мережу, завдяки якій можна здійснювати обмін інформацією про зареєстровані компанії. На початковому етапі в ЄРБ зберігається інформація 12 національних реєстрів, кінцевою метою є включення в ЄРБ інформації від національних реєстрів всіх країн, які входять до європейського товариства.

При допомозі ЄРБ можна отримати стандартну інформацію таку як: офіційне найменування компанії, назва країни, де проведена реєстрація компанії, дата реєстрації, реєстраційний орган, тип (юридична структура компанії), статус компанії в даний час (активно діюча, в стадії ліквідації, ліквідована), види діяльності компанії, розмір статутного капіталу, сформований на даний час, дата надання останнього річного фінансового звіту в орган реєстрації. Деякі країни також надають додаткову інформацію про список ради директорів компанії, персональні відомості про директорів та список акціонерів компанії.

Навіщо державі електронний національний Реєстр суб'єктів господарювання та входження його до ЄРБ?

Відповідаючи на це запитання, необхідно сказати, що враховуючи розвиток національної економіки та її інтеграцію в загальноєвропейський ринок, виникає об'єктивна необхідність мати достовірну оперативну інформацію про суб'єкти, які діють на цьому ринку, така інформація повинна бути легкодоступною та дешевою для потенційних споживачів.

Таким чином, надається можливість формувати чітке уявлення про існуючий ринок та компанії, які діють на ньому, це в свою чергу дозволяє запобігати можливому шахрайству з боку недобросовісних компаній (їх керівників).

Проблеми в процесах державної реєстрації суб'єктів господарювання викладені вище та необхідність гармонізації законодавства України щодо реєстрації відповідно до вимог директив Європейського Союзу призвело до необхідності змін чинного законодавства, що регулювали питання державної реєстрації суб'єктів господарювання. Постало питання про створення в Україні єдиної системи державної реєстрації.

15 травня 2003 року парламентом був прийнятий Закон України „Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” № 755-IV [22], який набрав чинності з 01 липня 2004 року.

Основною особливістю закону є те, що це закон прямої дії. Законом, зокрема, встановлено органи та посадові особи, що здійснюють державну реєстрацію, практично всі процедури державної реєстрації суб'єктів господарювання, переліки документів, що подаються заявниками для реєстрації, підстави для залишення документів без розгляду та підстави відмови у проведенні реєстраційних дій, документи, які видаються на підтвердження здійснення реєстраційних дій.

Держпідприємництвом України як спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації на виконання вимог Закону № 755 [22] прийнято низку наказів (зареєстрованих в Міністерстві юстиції України), якими

встановлено форми та описи свідоцтв про державну реєстрацію, виписок, довідок та витягів з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, форму реєстраційних карток, зразків заяв та повідомлень, що подаються державному реєстратору.

Законом чітко визначено органи, у яких проводиться державна реєстрація (згідно статті 5 Закону про реєстрацію – це виконавчі комітети міських рад міст обласного значення або у районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністраціях за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи-підприємця) та спеціальну посадову особу – державного реєстратора.

Законом визначено конкретний перелік документів, що необхідно подати (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) для проведення державної реєстрації юридичної особи.

Державний нагляд за дотриманням законодавства у сфері державної реєстрації, згідно із статтею 7 Закону про реєстрацію, здійснює спеціально уповноважений орган з питань державної реєстрації. [10, с.12]

Проаналізувавши процес державної реєстрації юридичних осіб від започаткування у часи прийняття незалежності України до її становлення можна зробити висновок, що законотворцями було проведено колосальну роботу для удосконалення державної реєстрації.

Реформування Державної реєстраційної служби України сприяло досягненню ефективної та доступної системи реєстрації, зрозумілої для людей.

Відповідно, створилась повністю нова система органів державної реєстрації прав, яка забезпечила скорочення кількості інстанцій, єдині уніфіковані стандарти реєстрації, скорочення переліку документів, необхідних для реєстрації та оптимізацію системи державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців.

РОЗДІЛ 2 АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

2.1 Поняття і підстави для державної реєстрації юридичної особи

Закон визначає порядок державної реєстрації всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, а також фізичних осіб-підприємців, громадських формувань.

Цим самим розширено сферу державної реєстрації, адже, як відомо, Постановою № 740 було врегульовано лише порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. З прийняттям Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [15] у сферу дії Закону потрапили всі без винятку суб'єкти господарювання.

Відповідно до ч. 1 ст. 55 ГКУ [12] суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Пункт 1 ч. 2 цієї статті зазначає, що суб'єктами господарювання є господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку.

Тобто, як ми бачимо, передумовою реалізації права на здійснення господарської діяльності є її державна реєстрація.

Юридичні особи, як і громадяни, є також суб'єктами цивільних правовідносин. В створенні та функціонуванні юридичних осіб беруть участь фізичні особи. Об'єднання фізичних осіб завжди передбачає досягнення якоїсь спільної мети. Кожна фізична особа, вступаючи до об'єднання, передає йому частину своїх прав і обов'язків, в результаті чого об'єднання, яке бере на себе ці права і обов'язки, уособлює своїх засновників. Але для створення юридичної особи однієї волі громадян не достатньо. Потрібно, щоб новостворювана організація була належним чином зареєстрована державними органами. Цим підтверджується зацікавленість держави у створенні (виникненні) юридичних осіб.

Юридичні особи є одним із видів суб'єктів цивільного права. Юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, вона наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю, яка може бути позивачем і відповідачем у суді [13].

Виходячи з цього визначення, можна виділити такі істотні ознаки юридичної особи:

- Організаційна єдність, яка полягає у визначенні цілей і завдань юридичної особи, у становленні її внутрішньої структури, компетенції органів, порядку її функціонування; закріплюється у статуті юридичної особи, її установчих документах або в акті органу влади про створення юридичної особи публічного права.

- Майнова відокремленість, яка потрібна не задля формальності, а для досягнення певної мети. Необхідність відокремлення майна створює матеріальну базу незалежного існування юридичної особи.

- Участь у цивільному обігу від власного імені. Від свого імені юридична особа набуває майнові і особисті немайнові права, несе обов'язки, вступає у різноманітні цивільно-правові відносини з іншими суб'єктами цивільного права.

- Результатом майнової відокремленості юридичної особи та її участі від свого імені у цивільному обігу є визнання за нею здатності відповідати за

взятими на себе зобов'язаннями. Зокрема ст.96 ЦКУ [13] закріплює загальний принцип, відповідно до якого юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном.

- Реєстрація відповідно вимог чинного законодавства, що полягає у легалізації того чи іншого виду юридичної особи з боку державних органів, які здійснюють державну реєстрацію. Тільки з моменту державної реєстрації організація набуває статусу юридичної особи і може бути суб'єктом цивільного та інших відносин.

- Здатністю юридичної особи бути позивачем або відповідачем у суді. У цьому випадку йдеться не тільки про реалізацію, а й про порядок захисту цивільних прав останньої.

Отже, відповідно до ст. 87 ч. 4 ЦКУ [13] Юридична особа вважається створеною з моменту її державної реєстрації.

Відповідно до ст. 89 ч. 1 ЦКУ [13] юридична особа підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом. Дані державної реєстрації включаються до єдиного державного реєстру, відкритого для загального ознайомлення.

Значення державної реєстрації юридичних осіб, організація цієї реєстрації, повнота єдиного реєстру юридичних осіб, достовірність відомостей, які вносяться в державний, реєстр полягає в тому, що така реєстрація забезпечує можливість отримання необхідної інформації господарюючими суб'єктами.

Така інформація важлива при вирішенні питань укладення договорів, формування господарських зв'язків, ведення господарських операцій. Вона сприяє формуванню усталеності економічного обороту. Юридична особа вважається створеною з моменту реєстрації в єдиному державному реєстрі і з цього моменту набуває правоздатності. Реєстрації підлягають і подальші зміни правового статусу юридичної особи.

З одного боку, державна реєстрація є одним з етапів створення юридичних осіб і закріплення статусу фізичних осіб, а з іншого — певною

процедурою, пов'язаною з діяльністю органів державної реєстрації, що здійснюють попередній державний контроль за входженням суб'єктів у підприємницький обіг, отже, є формою державного регулювання підприємницької діяльності [5, с. 190].

Пропоную розглянути як поняття державної реєстрації тлумачать різні науковці.

Як зазначає А. М. Куліш, якщо звернутися до тлумачного словника української мови, то термін «реєстрація» визначається як взяття на облік, внесення до списку або книги якихось даних, записів про певні факти. З цього визначення можна сказати, що державна реєстрація це взяття на державний облік, внесення до державного реєстру якихось даних про певні факти – появу нового суб'єкта права [42].

У юридичних словниках та енциклопедіях надається визначення державної реєстрації: державна реєстрація (пізньолат. *registratio* – внесення до списку, переліку) – письмовий запис або фіксація іншим чином фактів, явищ, відомостей чи певних матеріальних об'єктів з метою їх державного обліку та контролю, засвідчення дійсності і надання їм законного (легітимного) статусу; державна реєстрація суб'єкта підприємництва – необхідна умова здійснення всіх видів підприємницької діяльності, основним призначенням якої є здійснення контролю за законністю виникнення, зміни та припинення правового статусу суб'єктів підприємництва [42].

Є. О. Зоріна визначає принцип обов'язковості через реєстрацію таких дій як створення юридичної особи, внесення змін до установчих документів, реорганізація і ліквідація юридичної особи та інше [52].

На думку Н.О. Саніахметової, державна реєстрація – це обов'язкова умова здійснення всіх видів підприємницької діяльності кожним суб'єктом підприємництва, що означає необхідність проходження ним певної процедури, яке підтверджується свідоцтвом про реєстрацію [53, с. 584].

Відповідно до законодавчого розуміння, за своєю природою державна реєстрація юридичних осіб це офіційне визнання шляхом засвідчення

державою факту створення або припинення юридичної особи, факту набуття або позбавлення статусу юридичної особи, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про юридичну особу, а також проведення інших реєстраційних дій відповідно до законодавства [15].

Адміністративно-правові засади державної реєстрації зазнали значних змін зокрема із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень із державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 26.11.2015 року № 835-УІІ [35]. До того вони мали винятково доктринальний характер.

Державна реєстрація юридичних осіб полягає у засвідченні факту створення цієї юридичної особи, що здійснюється уповноваженим органом державної влади.

Як зазначає Лукіна І.М., отже, з одного боку, державна реєстрація є одним із етапів створення юридичних осіб і закріплення статусу фізичних осіб - підприємців, а з іншого, - це певна процедура, пов'язана з діяльністю органів державної реєстрації, що здійснюють попередній державний контроль за входженням суб'єктів у господарський обіг [36, с. 3].

Відносини, що складаються у процесі здійснення державної реєстрації, є переважно процедурними відносинами, що регулюються наступними нормами:

1) державна реєстрація проводиться державним реєстратором за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи – підприємця;

2) державна реєстрація відбувається за заявницьким принципом в чітко визначені строки та способи;

3) для заявника встановлений вичерпний перелік документів, що подається для проведення державної реєстрації, а у деяких випадках терміни їх

подання. При цьому, державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи, якщо вони не передбачені законом;

4) документи, які подаються державному реєстратору, повинні відповідати встановленим вимогам щодо їх оформлення;

5) для державного реєстратора передбачені вичерпний перелік підстав для залишення поданих йому документів без розгляду, а також підстав для відмови у проведенні державної реєстрації та заборона на відмову у проведенні державної реєстрації з інших підстав;

6) наявність обов'язкового результату – внесення запису про державну реєстрацію юридичної особи і фізичної особи-підприємця до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, а у випадках встановлених законом надання виписки з реєстру, установчих документів з відміткою про їх державну реєстрацію та повідомлень;

7) відкритість і загальнодоступність даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців.

Отже, поняття державної реєстрації можна тлумачити і як один із етапів створення або припинення юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, так і визнавати її як певну процедуру, пов'язану з діяльністю органів державної реєстрації. Ми з'ясували, що юридична особа може бути створена виключно за умови її державної реєстрації. Всі процедурні відносини процесу державної реєстрації юридичних осіб чітко визначені в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [15].

2.2 Загальні засади державної реєстрації юридичних осіб

Сучасна створена в Україні система державної реєстрації вписується в сьогоденні потреби та перспективи ринкової організації обороту й відповідає принципам громадянського суспільства, а також дозволяє державі прийняти участь в господарському обороті через надання такої адміністративної послуги,

як державна реєстрація та надання інформації про відомості відповідного реєстру, що є відкритим для загалу.

Основою сучасного адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні є Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [15], відповідно до якого запроваджено найбільш сучасний підхід до реєстрації юридичних осіб за принципом «єдиного вікна».

Така процедура реєстрації сприяє спрощенню бюрократичної застарілої системи державної реєстрації юридичних осіб і відкриває нові можливості налагодження економічних відносин з країнами Європи та допомагає встановленню прозорих зв'язків з іноземними партнерами та інвесторами, що сприяє поглибленню європейської інтеграції України та розвитку економіки в цілому.

Загальний порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців відповідно до Закону про реєстрацію включає, зокрема:

- перевірку комплектності документів, які подаються державному реєстратору, та повноти відомостей, що вказані в реєстраційній картці;
- перевірку документів, які подаються державному реєстратору, на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації;
- внесення відомостей про юридичну особу або фізичну особу - підприємця до Єдиного державного реєстру;
- оформлення і видачу виписки з Єдиного державного реєстру у випадках, встановлений законом.

Розглянемо більш детально процедурні відносини, що складаються у процесі здійснення державної реєстрації.

В Україні державну реєстрацію здійснюють державні реєстратори Державної реєстраційної служби. В окремих випадках державна реєстрація проводиться в декілька етапів за участю також і інших органів державної влади.

Відомості про державну реєстрацію юридичної особи містяться в

Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Дія вищезазначеного Закону поширюється на державну реєстрацію всіх юридичних осіб незалежно від організаційно -правової форми, форми власності та підпорядкування, а також фізичних осіб - підприємців.

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців це засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру. Отже, порядок державної реєстрації суб'єктів господарювання закріплюється в Законі України від 15.03.2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [15]. Зазначений Закон досить ґрунтовно в своїх 37 статтях регулює більшість питань, пов'язаних з державною реєстрацією зазначених осіб: визначає поняття та етапи державної реєстрації; місце проведення державної реєстрації - у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи - підприємця; особливості правового становища державного реєстратора як особи, що здійснює таку реєстрацію; спеціально уповноважений орган з питань державної реєстрації; вимоги до оформлення документів, які подаються державному реєстратору; вимоги до Державного реєстру та порядок його ведення; особливості державної реєстрації юридичних осіб та підприємців громадян; порядок державної реєстрації припинення юридичної особи та підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця.

Спеціальний порядок державної реєстрації може бути основним (Закон «Про банки і банківську діяльність») або додатковим (Закон «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»); Закон «Про інститути спільногонвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» щодо корпоративних інвестиційних фондів передбачає загальну та спеціальну реєстрацію, а щодо пайових інвестиційних фондів - лише спеціальну.

Сьогодні відповідно до статті 4 Закону № 755-IV [15] державна реєстрація базується на принципах:

- обов'язковості державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі;
- публічності державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі та документів, що стали підставою для її проведення;
- урегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією, та особливостей державної реєстрації винятково цим Законом;
- державної реєстрації за заявницьким принципом;
- єдності методології державної реєстрації;
- об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Єдиному державному реєстрі;
- внесення відомостей до Єдиного державного реєстру винятково на підставі та відповідно до цього Закону;
- відкритості та доступності відомостей Єдиного державного реєстру [15].

Значний вплив на сучасний стан реформування процедури державної реєстрації юридичних осіб в Україні здійснено реформою децентралізації органів державної влади та управління, яка викликана низкою економічних і соціально-політичних передумов для створення стійкої та ефективної системи публічного управління в Україні, в цілому, та на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою нашої держави.

Зазначена реформа крок за кроком забезпечує основу для рівномірного розвитку територій та зрештою успішної країни, посилює її економічні позиції на міжнародному ринку, сприяє її утвердженню як незалежної держави.

Процес децентралізації полягає в передачі значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

Державна реєстрація проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, крім державної реєстрації на підставі документів,

поданих в електронній формі, що проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах України (п.2, ст. 4) [15].

Так відповідно до внесених змін, суб'єктами державної реєстрації юридичних осіб в Україні є виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації, нотаріуси, акредитовані суб'єкти - у разі державної реєстрації інших юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців.

Більше того до повноважень інших суб'єктів державної реєстрації (районні державні адміністрації, міські, сільські ради) належить:

1) забезпечення: прийому документів, поданих для державної реєстрації; державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій; ведення Єдиного державного реєстру та надання відомостей з нього; ведення реєстраційних справ;

2) здійснення інших повноважень, передбачених Законом «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» та іншими нормативно-правовими актами. Акредитовані суб'єкти можуть здійснювати усі повноваження, визначені для інших суб'єктів або здійснювати повноваження щодо забезпечення прийняття та видачі документів у сфері державної реєстрації на підставі договору з іншим суб'єктом державної реєстрації та/або нотаріусом.

У разі виділу юридичних осіб здійснюється державна реєстрація юридичних осіб, утворених у результаті виділу, та державна реєстрація змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, про юридичну особу, з якої здійснено виділ, щодо юридичної особи - правонаступника. Виділ вважається завершеним з дати державної реєстрації змін до відомостей, що містяться у Єдиному державному реєстрі, про юридичну особу, з якої здійснено виділ, щодо юридичної особи – правонаступника (ст. 4, п.3) [15].

У разі злиття юридичних осіб здійснюється державна реєстрація новоутвореної юридичної особи та державна реєстрація припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття. Злиття вважається

завершеним з дати державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття (ст. 4, п.4) [15].

У разі перетворення юридичних осіб здійснюється державна реєстрація припинення юридичної особи, що припиняється у результаті перетворення, та державна реєстрація новоутвореної юридичної особи. Перетворення вважається завершеним з дати державної реєстрації новоутвореної юридичної особи (ст. 4, п. 5) [15].

У разі поділу юридичних осіб здійснюється державна реєстрація новоутворених юридичних осіб та державна реєстрація припинення юридичної особи, що припиняється у результаті поділу. Поділ вважається завершеним з дати державної реєстрації припинення юридичної особи, що припиняється у результаті поділу (ст. 4, п. 6) [15].

У разі приєднання юридичних осіб здійснюється державна реєстрація припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті приєднання, та державна реєстрація змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо правонаступництва юридичної особи, до якої приєднуються. Приєднання вважається завершеним з дати державної реєстрації змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо правонаступництва юридичної особи, до якої приєднуються (ст. 4, п. 7) [15].

Фізична особа - підприємець позбавляється статусу підприємця з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності цією фізичною особою.

Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності підлягають реєстрації в порядку, визначеному Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, використовуються для ідентифікації юридичної особи або її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, фізичної особи - підприємця, у тому числі під час провадження ними господарської діяльності та відкриття рахунків у банках та інших фінансових

установах(ст. 10 Закону)[15].

Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, є відкритими і загальнодоступними (крім реєстраційних номерів облікових карток платників податків та паспортних даних) та у випадках, передбачених цим Законом, за їх надання стягується плата (ст. 11) [15].

Основні реєстраційні дії, на які подають заявники документи [37]:

- Державна реєстрація юридичної особи (ст. 17);
- Державна реєстрація фізичної особи-підприємця (ст. 18);
- Державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу, у тому числі змін до установчих документів (ст. 17);
- Державна реєстрація змін до відомостей про фізичну особу підприємця, які містяться в Єдиному державному реєстрі (ст. 18);
- Державна реєстрація припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця (ст. 18);
- Припинення юридичної особи (ст. 17).

Для державної реєстрації створення юридичної особи (у тому числі в результаті виділу, злиття, перетворення, поділу), крім створення державного органу, органу місцевого самоврядування, подаються такі документи, подаються такі документи (ст. 17) [15]:

1) заява про державну реєстрацію створення юридичної особи. У заяві про державну реєстрацію створення юридичної особи, утвореної в результаті поділу, додатково зазначаються відомості про відокремлені підрозділи в частині їх належності до юридичної особи - правонаступника;

2) заява про обрання юридичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість, та/або заява про включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій за формами, затвердженими відповідно до законодавства, - за бажанням заявника;

3) примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) рішення засновників, а у випадках, передбачених законом, - рішення відповідного

державного органу, про створення юридичної особи;

4) установчий документ юридичної особи - у разі створення юридичної особи на підставі власного установчого документа;

5) документ про сплату адміністративного збору - у випадках, передбачених Законом;

6) документ, що підтверджує реєстрацію іноземної особи у країні її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського, судового реєстру тощо), - у разі створення юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа;

7) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) передавального акта у разі створення юридичної особи в результаті перетворення або злиття;

8) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) розподільчого балансу - у разі створення юридичної особи в результаті поділу або виділу;

9) документи для державної реєстрації змін про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, визначені частиною четвертою цієї статті, - у разі створення юридичної особи в результаті виділу;

10) документи для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті злиття та поділу - у разі створення юридичної особи в результаті злиття та поділу (ст. 17) [15].

Для державної реєстрації створення юридичної особи - державного органу подається заява про державну реєстрацію створення юридичної особи (п.2, ст. 17) [15].

Для державної реєстрації створення, припинення юридичної особи - місцевої ради, виконавчого комітету місцевої ради, а також змін до відомостей про неї подається заява про державну реєстрацію створення, припинення юридичної особи, внесення змін до відомостей про неї (п.2, ст. 17) [15].

Для державної реєстрації створення, припинення юридичної особи - виконавчого органу місцевої ради (крім виконавчого комітету), а також змін до відомостей про неї подається заява про державну реєстрацію створення, припинення юридичної особи, внесення змін до відомостей про неї, а також акт

місцевої ради про створення, припинення виконавчого органу, акт сільського, селищного, міського голови про призначення керівника такого органу(ст. 17) [15].

Державна реєстрація при реорганізації органів місцевого самоврядування як юридичних осіб після добровільного об'єднання територіальних громад здійснюється з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" (п.2, ст. 17) [15].

Для державної реєстрації включення відомостей про юридичну особу, зареєстровану до 1 липня 2004 року, відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі, подається заява про державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу до Єдиного державного реєстру (п.3, ст. 17) [15].

Для державної реєстрації створення відокремленого підрозділу юридичної особи подаються такі документи:

- 1) заява про державну реєстрацію створення відокремленого підрозділу юридичної особи;
- 2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про створення відокремленого підрозділу.

Документи, що подаються заявником для державної реєстрації фізичної особи – підприємця (ст. 17) [15]:

- 1) заява про державну реєстрацію фізичної особи підприємцем;
- 2) заява про обрання фізичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість за формою, затвердженою ентральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної податкової і митної політики, - за бажанням заявника;
- 3) нотаріально засвідчена письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника чи органу опіки та піклування - для фізичної особи, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю, але

не має повної цивільної дієздатності.

Забороняється вимагати додаткові документи для проведення реєстраційних дій, якщо вони не передбачені цим законом.

Документи для державної реєстрації можуть подаватися у паперовій або електронній формі.

Основні вимоги до оформлення документів, що подаються для державної реєстрації зазначені у ст.15 Закону [15]:

1) документи мають бути викладені державною мовою та додатково, за бажанням заявника, - іншою мовою (крім заяви про державну реєстрацію)

2) текст документів має бути написаний розбірливо (машинодруком або від руки друкованими літерами);

3) документи не повинні містити підчищення або дописки, закреслені слова та інші виправлення, не обумовлені в них, орфографічні та арифметичні помилки, заповнюватися олівцем, а також містити пошкодження, які не дають змоги однозначно тлумачити їх зміст;

4) документи в електронній формі мають бути оформлені згідно з вимогами, визначеними законодавством;

5) заява про державну реєстрацію підписується заявником.

У разі подання заяви про державну реєстрацію поштовим відправленням справжність підпису заявника повинна бути нотаріально засвідчена;

6) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи повинно бути оформлено з дотриманням вимог, встановлених законом, та відповідати чинному законодавству.

7) рішення про припинення юридичної особи має містити відомості про персональний склад комісії з припинення (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії), її голову або ліквідатора, про порядок та строк заявлення кредитором своїх вимог;

8) установчий документ юридичної особи, положення, регламент, список суддів постійно діючого третейського суду, статут (положення) громадського формування, що не має статусу юридичної особи, повинен містити відомості,

передбачені законодавством, та відповідати законодавству;

9) установчий документ викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується засновниками (учасниками), уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів (у разі прийняття такого рішення загальними зборами, крім випадків заснування юридичної особи).

Справжність підписів на установчому документі нотаріально засвідчується, крім випадків, передбачених законом.

10) установчі документи банків, інших юридичних осіб, які згідно із законом підлягають погодженню (реєстрації) відповідно Національним банком України, іншими державними органами, подаються з відміткою про їх погодження відповідним органом;

11) внесення змін до установчого документа юридичної особи, положення, регламенту, списку суддів постійно діючого третейського суду, статуту (положення) громадського формування, що не має статусу юридичної особи, оформляється шляхом викладення його в новій редакції;

12) передавальний акт (у разі злиття, приєднання, перетворення) та розподільчий баланс (у разі поділу або виділу) юридичної особи повинні відповідати вимогам, встановленим законом.

Справжність підписів на передавальному акті та розподільчому балансі юридичної особи нотаріально засвідчується, крім випадків, передбачених законом.

13) документи, видані відповідно до законодавства іноземної держави, повинні бути легалізовані (консульська легалізація чи проставлення апостиля) в установленому законодавством порядку, якщо інше не встановлено міжнародними договорами;

14) документ, викладений іноземною мовою, повинен бути перекладений на державну мову із засвідченням вірності перекладу з однієї мови на іншу або підпису перекладача в установленому законодавством порядку;

15) зображення та опис символіки повинні бути оформлені з дотриманням вимог, встановлених законом, та відповідати законодавству;

16) у разі якщо оригінали документів, необхідних для державної реєстрації, відповідно до законодавства залишаються у справах державних органів, органів місцевого самоврядування, що їх видають, заявник подає копії документів, оформлені такими органами відповідно до законодавства (ст. 15) [15].

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що для кожної процедури державної реєстрації Законом чітко визначений порядок її проведення (будь то створення, припинення, поділ, злиття, зміна відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі чи іншій реєстраційній дії).

Кожна процедура передбачає подання заявником пакету документів, вичерпний перелік яких теж визначається відповідно до Закону, також визначені суб`єкти державної реєстрації, які і проводять реєстраційні дії.

На підставі проведеного дослідження, можна зробити висновок, що на цей час день Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» кардинально відрізняється від Закону України «Про підприємництво» і відповідає вимогам сьогодення у повній мірі. Завдяки Закону ведення бізнесу в країні, а також зайняття іншою господарською діяльністю стало більш зручним та досконалим.

2.3 Єдиний державний реєстр та портал електронних сервісів

На мою думку, найбільшим досягненням у сфері реформування системи державної реєстрації юридичних осіб в Україні є створення Єдиного державного реєстру та порталу електронних сервісів, що дає можливість започаткування процедури реєстрації бізнесу онлайн.

Мін`юст створив сайт, де можна подати документи на реєстрацію в онлайн-режимі. Згідно з п. 1–2 Р. IV Порядку № 359/5 заява у електронній формі формується за допомогою програмних засобів ведення Єдиного

державного реєстру на порталі електронних сервісів. Заява формується заявником у електронній формі з обов'язковим долученням до неї електронних копій оригіналів документів для державної реєстрації, виготовлених шляхом сканування, або оригіналів таких електронних документів, а також документів, що підтверджують сплату адміністративного збору, опису поданих заявником документів для державної реєстрації, сформованого за допомогою програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру. Заява та документи для державної реєстрації в електронній формі подаються з обов'язковим накладенням заявником власного електронного цифрового підпису [31].

Пропонує більш детально розглянути переваги, які дає використання онлайн послуг.

Єдиний державний реєстр створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців з Єдиного державного реєстру (ч. 1, ст. 7) [15].

Єдиний державний реєстр ведеться державною мовою з використанням програмного забезпечення, розробленого відповідно до державних стандартів, що забезпечує його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави (ч. 2, ст. 7) [15].

За допомогою Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців стало можливим отримання он-лайн послуг, а саме:

- реєстрація бізнесу;
- отримання довідки, виписки, витягу про компанію.

Тепер уповноваженому представнику юридичної особи не потрібно звертатися до компетентних органів, стояти в черзі, писати заяву для отримання необхідного документу, що значно спростило життя громадян. Враховуючи, що довідку, витяг чи виписку про державну реєстрацію необхідно надавати з багатьох підстав (в тому числі для надання державним органам, банкам,

контрагентам, а також для участі у державних закупівлях), попит на цю послугу дуже значний.

Програмне забезпечення Єдиного державного реєстру повинно забезпечувати [15]:

1) автоматизацію процесу державної реєстрації та інших реєстраційних дій та відтворення його процедур;

2) заповнення та друк форми заяви про державну реєстрацію;

3) ідентифікацію заявників, які подають документи для державної реєстрації в електронній формі, з використанням електронного цифрового підпису та альтернативних електронному цифровому підпису засобів ідентифікації таких заявників;

4) державну реєстрацію за принципом екстериторіальності;

5) контроль за повнотою внесення записів до Єдиного державного реєстру та проведенням реєстраційних дій;

6) пошук взаємозв'язків між юридичними особами та їхніми засновниками (учасниками), кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами), у тому числі кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) засновника, керівниками юридичних осіб, візуалізацію всіх прямих та непрямих зв'язків;

7) ведення реєстраційних справ в електронній формі та створення їх електронного архіву;

8) передачу державним органам відомостей з Єдиного державного реєстру у випадках, передбачених цим Законом;

9) інформаційну взаємодію між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;

10) зберігання відомостей про юридичних осіб, інші організації та фізичних осіб - підприємців протягом 75 років з дати внесення запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи, іншої організації або припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

11) захист даних згідно із законом;

12) виконання в повному обсязі функцій адміністратора бази даних Єдиного державного реєстру (накопичення, аналіз даних, актуалізація та обробка даних, права доступу тощо);

13) проведення інших операцій, визначених цим Законом (ч. 3, ст. 7) [15].

Зручність у використанні Єдиного державного реєстру забезпечує функціонування порталу електронних сервісів.

За його допомогою здійснюється:

1) подання документів в електронній формі для державної реєстрації, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

2) контроль за повнотою заповнення заяви про державну реєстрацію, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

3) перегляд стану розгляду поданих документів;

4) доступ до відомостей та документів, визначених цим Законом;

5) оприлюднення результатів надання адміністративних послуг;

6) формування та подання запитів в електронній формі про надання витягів;

7) перегляд, копіювання та роздрукування виписки, витягу, інших документів та відомостей з Єдиного державного реєстру;

8) сплату адміністративного збору та оплати надання відомостей з Єдиного державного реєстру з використанням платіжних систем через мережу Інтернет у режимі реального часу;

9) функціонування персонального кабінету;

10) доступ державних органів, у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відомостей з Єдиного державного реєстру;

11) проведення інших операцій, визначених цим Законом (ст. 8) [15].

Дуже зручно, що сплатити послугу з реєстрації бізнесу чи отримання довідки, виписки, витягу про компанію можна банківською карткою за допомогою порталу електронних сервісів.

Крім того надання повного витягу з реєстру підприємців здійснюється за певну плату, розмір якої встановлюється на законодавчому рівні, а скорочена інформація про компанію, а також послуга з реєстрації бізнесу надаються безкоштовно. Копії уже сформованих документів надаються громадянам теж безкоштовно.

Для того, щоб отримати довідку не потрібно надавати жодних електронних документів чи застосовувати електронний підпис. Сайт працює 24 години на добу, 7 днів на тиждень.

Позитивним моментом є і те, що використання електронних сервісів дасть змогу звільнити державних реєстраторів, які в цей час зможуть надавати інші послуги.

Для пошуку відомостей в Єдиному державному реєстрі розроблені зручні критерії пошуку: (за кодом ЄДРПОУ, назвою компанії, засновниками, керівниками, адресою тощо).

Друковані електронні документи мають таку саму юридичну силу, як і їх паперові аналоги з підписами і печатками, кожному електронному документу присвоюється ідентифікатор.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що створення в Україні Єдиного державного реєстру юридичних осіб та запровадження порталу електронних сервісів зробило суспільні відносини у сфері державної реєстрації більш простими і комфортними, а ведення бізнесу більш прозорим. Тепер для здійснення перевірки добропорядчості партнерів юридичним особам достатньо витрати лише де-кілька хвилин, щоб отримати потрібні відомості про них. Інформація з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців доступна всім українцям.

Отже, можна з впевненістю стверджувати, що запозичивши міжнародний досвід та створивши в Україні Єдиний державний реєстр, наша країна впевнено

наближається до рівня надання послуг у сфері державної реєстрації європейських країн.

2.4 Порядок здійснення, відповідальність та контроль у сфері державної реєстрації

Розглядаючи порядок здійснення державної реєстрації юридичних осіб, слід зазначити, що відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» [15] є наступні суб'єкти як надають послуги з державної реєстрації:

- Міністерство юстиції України - у разі державної реєстрації політичних партій, всеукраїнських професійних спілок, їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців; відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій, представництв, філій іноземних благодійних організацій, постійно діючих третейських судів, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнських творчих спілок, символики громадських формувань;

- територіальні органи Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі - у разі державної реєстрації первинних, місцевих, обласних, регіональних та республіканських професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих, обласних, республіканських Автономної Республіки Крим, Київської та Севастопольської міських організацій роботодавців та їх об'єднань, постійно діючих третейських судів, громадських об'єднань, їх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання;

- виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі

державні адміністрації, нотаріуси, акредитовані суб'єкти - у разі державної реєстрації інших юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців [15].

В залежності від статусу суб'єкта державної реєстрації вони наділяються певними повноваженнями.

Коритін Д.С. зазначає, що значним покращенням є введення нового суб'єкта державної реєстрації підприємців. Крім нотаріусів та місцевих органів реєстрацію бізнеса здійснюють також і акредитовані суб'єкти [31].

Мова йде про державні чи комунальні підприємства, які виконують функції державних реєстраторів – фронт-офіси. Відповідно до п. 1–2 Р. III Порядку № 359/5 [27] державна реєстрація може проводитись за заявою заявника шляхом звернення до фронт-офісів, що забезпечують прийняття та видачу відповідно до цього Порядку документів під час державної реєстрації. У разі подання документів для державної реєстрації до фронт-офісу уповноважена особа такого фронт-офісу здійснює всі дії щодо прийняття та видачі документів для державної реєстрації, передбачені цим Порядком та здійснення яких покладається на уповноважену особу суб'єкта державної реєстрації, нотаріуса.

Згідно з п. 2 Р. I Порядку № 359/5 [27] фронт - офіс – центр надання адміністративних послуг, утворений відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги», акредитований суб'єкт, що здійснює повноваження виключно в частині забезпечення прийняття та видачі документів під час державної реєстрації.

Державну реєстрацію юридичних осіб здійснює державний реєстратор.

На сьогоднішній день Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» визначає лише права та обов'язки державного реєстратора та передбачає перелік дій, що покладені на останнього:

- 1) приймає документи;
- 2) перевіряє документи на наявність підстав для зупинення розгляду документів;

3) перевіряє документи на наявність підстав для відмови у державній реєстрації;

4) проводить реєстраційну дію (у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди) за відсутності підстав для зупинення розгляду документів та відмови у державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру;

5) веде Єдиний державний реєстр;

6) веде реєстраційні справи;

7) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом (ст. 6) [15].

Як зазначає у своїй статті А.Солонар, перш за все необхідно визначитися із завданнями та функціями, які повинен здійснювати державний реєстратор як виразник державної волі та його повноваження [45].

На її думку, на основі аналізу законодавства, поглядів науковців стосовно завдань державної реєстрації до завдань державного реєстратора слід віднести:

1) забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави в сфері державної реєстрації;

2) зміцнення державної влади, зокрема на рівні державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

3) недопущення й попередження створення фіктивних підприємств;

4) створення умов поліпшення ведення прозорого бізнесу в Україні [45].

Вищезазначені завдання й обумовлюють, у свою чергу, наділення державного реєстратора певними функціями, до яких слід віднести:

1) засвідчення факту появи нового суб'єкта права;

2) засвідчення факту припинення юридичної особи або фізичної особи-підприємця;

3) забезпечення державного обліку юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

4) контроль за законністю виникнення, зміни і припинення певного суб'єкта правових відносин [45].

Крім того, виконання функцій державного реєстратора має ряд обмежень.

Державний реєстратор не має права:

- проводити реєстраційні дії щодо суб'єкта державної реєстрації, з яким державний реєстратор перебуває у трудових відносинах або засновником (учасником) якого він є. У такому разі державна реєстрація проводиться іншим державним реєстратором;

- проводити реєстраційні дії щодо себе, свого чоловіка чи своєї дружини, його (її) та своїх родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер), а також юридичних осіб, засновником (учасником) яких він є. У такому разі державна реєстрація проводиться іншим державним реєстратором відповідного суб'єкта державної реєстрації (п. 4, ст. 6) [15].

Державна реєстрація та інші реєстраційні дії проводяться на підставі документів, що подаються заявником для державної реєстрації або судових рішень, що набрали законної сили та тягнуть за собою зміну відомостей в Єдиному державному реєстрі, а також що надійшли в електронній формі від суду або державної виконавчої служби відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Порядок проведення державної реєстрації та інших реєстраційних дій на підставі документів, що подаються заявником для державної реєстрації, включає (ст. 25) [15].

1) заповнення форми заяви про державну реєстрацію - у разі подання документів особисто заявником (за бажанням заявника);

2) прийом документів за описом - у разі подання документів у паперовій формі;

3) виготовлення копій документів в електронній формі - у разі подання документів у паперовій формі;

4) внесення копій документів в електронній формі до Єдиного державного реєстру;

5) перевірку документів на наявність підстав для зупинення розгляду документів;

б) перевірку документів на наявність підстав для відмови в державній реєстрації;

7) прийняття рішення про проведення реєстраційної дії - для громадських формувань, символіки та засвідчення факту наявності всеукраїнського статусу громадського об'єднання;

8) проведення реєстраційної дії (у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди) за відсутності підстав для зупинення розгляду документів та відмови в державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру;

9) формування та оприлюднення на порталі електронних сервісів виписки, результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації та установчих документів;

10) видача за бажанням заявника виписки з Єдиного державного реєстру у паперовій формі за результатами проведеної реєстраційної дії (у разі подання заяви про державну реєстрацію у паперовій формі) (п. 2, ст. 25) [15].

Виписка з Єдиного державного реєстру у паперовій формі надається з проставленням підпису та печатки державного реєстратора (ст. 25) [15].

Строк розгляду документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій щодо юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців - протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, крім вихідних та святкових днів. Для державної реєстрації громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, - не пізніше трьох робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації (п. 2, ст. 26) [15].

Державна реєстрація може проводитися у скорочені строки. Підстави, порядок та розмір плати за проведення державної реєстрації у скорочені строки встановлюються Кабінетом Міністрів України (п. 3, ст. 26) [15].

Як зазначається у статті 27 Закону, розгляд документів, поданих для державної реєстрації може бути зупинено якщо документи подані не в повному обсязі, з порушенням строків, несплачено адміністративний збір або відомості,

зазначені в документах виявились недостовірними. Зупинення розгляду документів здійснюється протягом 24 годин, крім вихідних та святкових днів, після надходження документів, поданих для державної реєстрації. Розгляд документів зупиняється на строк, що становить 15 календарних днів з дати їх зупинення. У разі подання документів, необхідних для усунення підстав для зупинення розгляду документів, протягом встановленого строку розгляд документів поновлюється (ст. 27) [15].

.У державній реєстрації може бути відмовлено якщо документи подано особою, яка не має на це повноважень; у Єдиному державному реєстрі містяться відомості про судові рішення щодо заборони проведення реєстраційної дії; не усунуто підстави для зупинення розгляду документів протягом встановленого строку; документи суперечать вимогам Конституції та законів України; та з інших підстав, вичерпний перелік яких зазначено у ст. 28 Закону. [15]

Повідомлення про відмову у проведенні державної реєстрації повинно містити посилання на конкретну норму (пункт, статтю) законодавства із зазначенням, що саме порушено під час оформлення та подання документів, а також повинно бути зазначено, який саме пункт чи стаття поданого заявником документа (статуту, протоколу тощо) не відповідає нормам законодавства. Після усунення причин, що були підставою для відмови у державній реєстрації, заявник може повторно подати документи для державної реєстрації (п. 3, ст. 27) [15].

Для окремих категорій юридичних осіб (в залежності від організаційно-правової форми) встановлюється спеціальний порядок державної реєстрації, зокрема: політичні партії, державні органи та органи місцевого самоврядування, асоціації органів місцевого самоврядування, банки, торгово-промислові палати, фінансові установи (у тому числі кредитних спілок), біржі тощо.

Спрощена процедура державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації проводиться на підставі:

1) судового рішення про скасування (визнання недійсною) державної реєстрації юридичної особи у випадках, передбачених законом, якщо таке рішення прийнято судом до 1 липня 2004 року, крім судового рішення про визнання юридичної особи банкрутом;

2) судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, якщо таке рішення прийнято судом після 1 липня 2004 року, і в разі якщо голова ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатор юридичної особи протягом трьох років з дати оприлюднення повідомлення про постановлення судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, не надав суб'єкту державної реєстрації документи, необхідні для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

3) неподання головою ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатором юридичної особи документів, необхідних для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації протягом одного року з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про зупинення проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації [37].

Уряд зробив черговий крок у напрямку запровадження європейських стандартів захисту прав власності, економічних інтересів громадян та інвесторів, затвердивши Порядок здійснення контролю у сфері державної реєстрації. Відповідно до Постанови КМУ від 21 грудня 2016 р. № 990 «Про затвердження порядку здійснення контролю у сфері державної реєстрації» [38]

Таким чином, для здійснення контролю за діяльністю у сфері державної реєстрації прав законодавством передбачено проведення Міністерством юстиції України таких заходів:

- розгляд скарг, поданих відповідно до Закону України “Про звернення громадян”, і обґрунтованих подань територіальних органів Міністерства юстиції України;

- розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації, територіального органу Міністерства юстиції України, що здійснюється постійно діючими комісіями Міністерства юстиції України та його територіальних органів;

- моніторинг реєстраційних дій в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань;

- проведення камеральних перевірок державних реєстраторів чи суб'єктів державної реєстрації [38].

Моніторинг реєстраційних дій в реєстрах проводиться з метою виявлення порушень порядку державної реєстрації прав державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації прав. Під моніторингом реєстраційних дій розуміють комплекс організаційних та технічних (з використанням програмних засобів ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань) заходів, які забезпечують систематичну, вибірккову перевірку дотримання державними реєстраторами прав на нерухоме майно, державними реєстраторами юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації законодавства під час проведення реєстраційних дій [38].

Виявлення в процесі моніторингу порушень порядку державної реєстрації є підставою для проведення Міністерством юстиції камеральної перевірки державних реєстраторів або суб'єктів державної реєстрації.

Крім того, документом передбачено складання протоколу про адміністративне правопорушення, у разі виявлення за результатами моніторингу реєстраційних дій фактів неподання юридичною особою державному реєстратору інформації про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи [38].

За результатами проведення перевірок суб'єктів державної реєстрації Міністерство юстиції України у разі виявлення порушень порядку державної реєстрації державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації приймає вмотивоване рішення про:

- 1) тимчасове блокування доступу державного реєстратора, уповноваженої особи суб'єкта державної реєстрації до Єдиного державного реєстру;
- 2) анулювання доступу державного реєстратора, уповноваженої особи суб'єкта державної реєстрації до Єдиного державного реєстру;
- 3) притягнення до адміністративної відповідальності державного реєстратора, уповноваженої особи суб'єкта державної реєстрації;
- 4) направлення до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату при Міністерстві юстиції України подання щодо анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- 5) скасування акредитації суб'єкта державної реєстрації (ст. 34) [15].

Відповідальність у сфері державної реєстрації несуть як суб'єкти державної реєстрації (засновники (учасники) юридичної особи - за відповідність установчих документів законодавству), так і особи, винні у внесенні до установчих документів або інших документів, що подаються для державної реєстрації, завідомо неправдивих відомостей, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру (ст. 35) [15].

Заявник також несе відповідальність за відповідність копій документів в електронній формі оригіналам таких документів у паперовій формі (ч. 5, ст. 35) [15].

Заходи, що вживаються суб'єктом державної реєстрації та державним реєстратором у разі виявлення порушення законодавства :

1. У разі якщо під час прийому документів для державної реєстрації або проведення реєстраційних дій у суб'єкта державної реєстрації, державного реєстратора виникає сумнів щодо справжності поданих документів, вони негайно повідомляють про це відповідні правоохоронні органи для вжиття необхідних заходів.

Повідомлення правоохоронних органів для вжиття необхідних заходів не є підставою для зупинення розгляду документів або відмови у державній реєстрації (ч. 1, ст. 33) [15].

2. У разі виявлення державним реєстратором невідповідності законодавству проведеної реєстраційної дії державний реєстратор зобов'язаний повідомити про це юридичну особу, громадське формування, що не має статусу юридичної особи, або фізичну особу - підприємця, стосовно яких проведено реєстраційну дію, для подачі державному реєстратору документів, передбачених цим Законом, або звернення до суду для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень(ч. 2, ст. 33) [15].

Рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України та його територіальних органів або до суду.

Міністерство юстиції України розглядає скарги:

- 1) на проведені державним реєстратором реєстраційні дії (крім випадків, якщо такі реєстраційні дії проведено на підставі судового рішення);
- 2) на рішення, дії або бездіяльність територіальних органів Міністерства юстиції України (ч. 2, ст. 34) [15].

Територіальний орган Міністерства юстиції України розглядає скарги:

- 1) на рішення (крім рішення, згідно з яким проведено реєстраційну дію), дії або бездіяльність державного реєстратора;
- 2) на дії або бездіяльність суб'єктів державної реєстрації (ч. 2, ст. 34) [15].

Проаналізувавши основні засади та порядок здійснення державної реєстрації, можна зробити висновок, що державна реєстрація юридичних осіб – це вчинення суб'єктами публічної адміністрації юридично значущих адміністративних дій шляхом легалізації (внесення до ЕДРЮО) створених за рішенням правоможних осіб об'єднань, припинення їх юридичного існування та зміни змін до статусу і призначення, передбачених нормами адміністративного права, з метою задоволення різноманітних бізнесових, політичних, професійних, спортивних та інших потреб суспільства.

Державна реєстрація юридичних осіб здійснюється шляхом звернення до суб'єкта державної реєстрації чи нотаріуса заявника з належно оформленими документами з метою створення, припинення існування юридичної особи, а також її поділ, виділення, перетворення, приєднання та інші структурні зміни в процесах її легального функціонування.

РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

3.1 Зарубіжний досвід державної реєстрації юридичних осіб

Для доопрацювання та удосконалення проблемних питань в середині окремо взятої країни досить часто використовується міжнародний досвід розвинутих країн .

Запозичивши ефективний досвід та практику іноземних держав, можливо вийти на новий рівень розвитку, досягти позитивних змін у тій чи іншій сфері суспільного життя.

Тому дослідження зарубіжного досвіду у здійсненні державної реєстрації юридичних осіб буде дуже актуальним з огляду на інтеграційні процеси у сфері економіки, недостатність в Україні досвіду оптимального регулювання зазначених відносин в ринкових умовах господарювання, прагненням нашої країни адаптувати власне законодавство до кращих міжнародних та зарубіжних стандартів.

Для розробки рекомендацій щодо удосконалення здійснення державної реєстрації юридичних осіб в Україні слід ґрунтовно дослідити передовий міжнародний та зарубіжний досвід здійснення такої діяльності. Визначити доцільність та можливість застосування його в Україні. Прискіплива увага міжнародної спільноти до якості державного управління вказує на необхідність реформування адміністративної системи. Тому використання зарубіжного досвіду в галузі надання адміністративних послуг з державної реєстрації є, безумовно, актуальним на сьогодні [20].

Спираючись на досвід інших держав, можна зробити висновки, що уникнути реформ неможливо. Таким чином, адміністративна реформа повинна охопити передові досягнення зарубіжних країн у сфері державної реєстрації суб'єктів господарювання [8].

Як зазначає Котяш Л.П., аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що Україна перейняла до себе частину основних адміністративно-правових аспектів здійснення державної реєстрації, хоча й з певними відмінностями [9].

Так, у Латвії функцію публічних реєстраторів здійснюють лише нотаріуси, які підконтрольні та підзвітні Головному державному нотаріусу та Міністерству юстиції [9, с. 145].

Особа, яка в Україні називається державним реєстратором, в Латвії – державний нотаріус. При тому що система нотаріату в цій країні аналогічна нотаріату в Україні [33].

В Іспанії, як і в Україні, державна реєстрація складається з двох правових блоків – реєстрації осіб та реєстрації прав, а публічні реєстратори є своєрідними юридичними експертами, що визначають правову відповідність документації для проведення державної реєстрації. Дещо інакша процедура проведення державної реєстрації у Великій Британії, порівняно з Україною, але для введення схожої процедури в нашій країні потрібно подолати низку негативних проявів, зокрема і низький рівень довіри громадян до органів публічної адміністрації [9, с. 145].

Загалом чіткою та яскравою особливістю державної реєстрації у країнах Європи є відкритість і прозорість відомостей як про зареєстрованих осіб, так і про діяльність органів та осіб, що здійснюють державну реєстрацію [21].

Проведемо порівняльний аналіз, використовуючи дослідження, проведені Котяш Л.П. для визначення спільних рис та відмінностей у проведенні державної реєстрації в Україні та в інших країнах Європи та колишнього СРСР.

Розглянемо здійснення державної реєстрації у Вірменії. 3 квітня 2001 року там було ухвалено Закон «Про державну реєстрацію юридичних осіб», що регулює відносини, які виникають при державній реєстрації юридичної особи та індивідуальних підприємців, а також визначає повноваження органу реєстрації. Він складається з 4 глав та 26 статей, які деталізують загальні положення державної реєстрації юридичних осіб у Республіці Вірменії. Законодавство Вірменії у сфері державної реєстрації юридичних осіб, як і

законодавство України, окремо не виділяє державну реєстрацію юридичних осіб, а закріплює суміжно з реєстрацією фізичних осіб підприємців і громадських формувань в одному адміністративному акті [9, с. 146].

Також для Вірменії характерний розподіл повноважень між головним Державним реєстром та його регіональними підрозділами відповідно до принципу екстериторіальності.

Для Вірменії відмінною ознакою є те, що Державний реєстр має зберігати всі документи, які стосуються реєстрації юридичної особи, а архівні файли юридичних осіб, які закрили свої підприємства, мають бути збережені в архіві Державного реєстру протягом 5 років (на наш погляд, це позитивний досвід, який можна врахувати під час здійснення адміністративної реформи, оскільки така інформація зберігається, за законодавством України, 75 років) [9, с. 146].

Щодо Республіки Таджикистан, де чинним є Закон про державну реєстрацію юридичних осіб та індивідуальних підприємців від 26.03.2010. Він складається з 9 глав і 38 статей, які деталізують легалізацію діяльності юридичних осіб на території Республіки. Цей Закон регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації конкретної установи, реорганізації та ліквідації юридичних осіб, створення та припинення філій і представництв іноземних юридичних осіб, а також зміни рішень і внесення доповнень до наявних відомостей про створену та чинну юридичну особу [9, с. 147].

Позитивним досвідом державної реєстрації юридичних осіб в Республіці Таджикистан є існування та успішне функціонування державної реєстрації за принципом «єдиного вікна». Також особливістю є обов'язкова передумова легалізації юридичної особи – передання відповідної статистичної звітності та звітності за соціальним страхуванням до відповідних органів під час отримання сертифікату. Сама процедура легітимації юридичної особи, а також створення її представництв і філій достатньо конкретизована та передбачає вирішення всіх можливих процедурних питань [9, с. 149].

Ще однією особливістю державного регулювання підприємництва в Республіці Таджикистан є документи, що посвідчують факт легітимації здійснення реєстрації (свідоцтво про державну реєстрацію юридичних осіб або патент на право самостійної зайнятості, або сертифікат державної реєстрації філій та представництва іноземної юридичної особи) [9, с. 150].

Закон Республіки Казахстан від 17 квітня 1995 р № 2198 «Про державну реєстрацію юридичних осіб та облікову реєстрацію філій та представництв» (зі змінами і доповненнями) передбачає, що державна реєстрація юридичних осіб включає в себе перевірку відповідності документів, поданих для державної реєстрації відповідно до законодавства Республіки Казахстан, видання свідоцтв про державну реєстрацію на них з присвоєнням ідентифікаційного номера підприємства, внесення додаткової інформації про юридичних осіб до Національного реєстру ідентифікаційних номерів для бізнесу [9, с. 150].

Усі юридичні особи, створені на території Республіки Казахстан, підлягають державній реєстрації незалежно від цілей їх створення, природи і характеру їх діяльності, складу учасників (членів). Філії та представництва юридичних осіб, розташованих на території Республіки Казахстан, підлягають реєстрації без набуття прав юридичних осіб [9, с.151].

Державна реєстрація здійснюється органами юстиції, а державна реєстрація юридичних осіб-учасників регіонального фінансового центру міста Алмати здійснюється Національним банком Республіки Казахстан [9, с.151].

Державна реєстрація юридичних осіб в Республіці Казахстан має низку особливостей, зокрема: у змісті такої діяльності (окремо акцентується увага на публічності інформації та необмеженості в її доступі зацікавленими особами), в органах вчинення реєстраційних дій (поділ на загальні органи реєстрації та спеціальні), у процедурі ініціювання легітимації юридичних осіб (заявницький принцип, який має свої особливості), у строках надання адміністративних сервісних послуг; сплата реєстраційного збору відбувається після надання адміністративних сервісних послуг [9, с.153].

Азербайджанська Республіка має свої особливості в сфері державної

реєстрації юридичних осіб, а точніше – у процедурі сплати державного мита за здійснення реєстраційних дій, яке сплачується тільки одного разу, а будь-які зміни вчиняються безкоштовно, що, без сумніву, позитивно впливає на державне регулювання підприємництва в країні [9, с.153].

Щодо європейських країн, то бельгійська система публічних реєстраторів включає в себе органи, які координуються Федеральним департаментом економіки, що здійснює свою діяльність відповідно як до законодавства ЄС, так і до внутрішнього реєстраційного законодавства. Особливістю державної системи реєстрації є відкритість інформації в бізнес-реєстрі щодо об'єктів державної реєстрації, зокрема як щодо органів державної влади, так і щодо юридичних, фізичних осіб [9, с.153].

У Данії створено спеціальний бізнес-орган для реєстрації компаній і корпорацій, метою якого є здійснення ефективної державної реєстрації за допомогою простого, швидкого й дешевого доступу до більшості бізнес-інформації [9, с.154].

Аналізуючи практику Іспанії у цій сфері, можна зазначити, що тут створено систему реєстрації посадовими особами. Реєстрацію здійснює державний реєстратор, який призначається через асоціацію, колегію державних реєстраторів. Займанню посади державного реєстратора передують досить серйозні іспити, після складання яких перед спеціальною комісією особа отримує статус державного службовця. Порівнюючи з Україною, можна сказати, що це аналогія українського приватного нотаріуса. До функцій державного реєстратора в Іспанії належать: реєстрація компаній, речових прав, земельних відносин тощо [33].

У Польщі реєстраційна політика реалізується через Національний судовий реєстр, що підконтрольний Міністерству юстиції та забезпечує публічність і прозорість реєстраційних документів для громадськості. Крім того в Польщі створено Інформаційний центр, що становить собою систему посадових осіб, які вносять реєстраційну інформацію, формуючи при цьому електронні каталоги [9, с.154].

У Великій Британії існує «Companies House» – дослівно «Промисловий дім» або ж «Дім для компаній», який безпосередньо опікується питаннями, пов'язаними з підприємництвом у країні. На власному веб-сайті міститься інформація про всі послуги, які там надаються. Слід відзначити, що все детально регламентовано та описано у вищезазначеному сайті. Є багато способів, щоб знайти інформацію про будь-яку компанію. На сайті доступна основна інформація про компанію (зокрема про тип компанії, юридичну адресу і т. ін.), характер її діяльності, статус, дата виписки рахунку, повне подання транзакцій, приклади документів та ін. [9, с.155].

Зареєструвати компанію можна як самостійно, так і через агента. Окрім того можна зареєструвати зарубіжні компанії у Великій Британії, європейські компанії та європейські угруповання економічного інтересу . Після того як компанія зареєстрована, отримується «свідоцтво про реєстрацію». Це підтверджує, що компанія юридично існує, показує номер компанії та дату формування. Таким чином, можна стверджувати, що процес легалізації юридичних осіб у Великій Британії чітко деталізований та регламентований, будь-яке відступлення від установлених норм унеможлиблює подальший «рух». Порівняно наша система надання адміністративних послуг у цій сфері виявляє лібералізм, а сайт Мін'юсту, що мав би надавати потрібну інформацію для осіб, які бажають надавати корисні блага суспільству, є недостатньо інформативним [9, с.155-156].

Як зазначає Олефіренко С.В., у Португалії структура аналогічна та фактично ідентична структурі Укрдержреєстру, у них такі ж функції: реєстрація компаній, реєстрація актів цивільного стану, реєстрація речових прав . Єдине, можна відзначити, що в цій країні органи державної реєстрації здійснюють також реєстрацію рухомого майна. Однак в Україні державна реєстраційна служба ще не наділена такими повноваженнями [33].

Отож логічним буде висновок про те, що в більшості проаналізованих країн реєстрація юридичних осіб здійснюється сумісно з державною реєстрацією фізичних осіб-підприємців, громадськими організаціями,

політичними партіями, філіями і представництвами як вітчизняних так і іноземних юридичних осіб, й окрім цього факту, спільним є те, що майже кожна країна під час державного регулювання підприємництва виявляє певну «особливість» у процедурі легітимації юридичних осіб, що пов'язана зі специфікою кожної окремої країни та орієнтована на суспільний комфорт.

Таким чином для максимального зближення чинних режимних процедур державної реєстрації юридичних осіб з європейськими було вкрай важливо проаналізувати вже наявний досвід розвинених країн з метою подальшої практичної реалізації найефективніших і найдоцільніших передових досягнень на теренах Української держави.

3.2 Визначення проблемних питань державної реєстрації юридичних осіб та шляхи їх вирішення

Проаналізувавши зарубіжний досвід у сфері функціонування системи державної реєстрації, можна зробити висновок, що Україна перейняла більшість позитивних напрацювань країн-сусідів у сфері державного регулювання підприємництва [9].

З початку 2016 року вступили в дію зміни до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань", якими внесено зміни щодо децентралізації повноважень по державній реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань. Процес здійснення реєстрації суб'єктів господарювання зазнав кардинальних змін.

Перше, що змінилося з прийняттям цього закону, це те, що держава більше не є монополістом у процесі здійснення реєстраційних дій. Тепер виконання функції державної реєстрації вперше виконують не тільки органи місцевого самоврядування а також комунальні і державні підприємства та нотаріуси, включаючи приватних.

По-друге – введено принцип екстериторіальності реєстрації в межах України. Це означає, що зареєструвати юридичну чи фізичну особу-підприємця можна в будь-якого держреєстратора (у тому числі нотаріуса), незалежно від того, де розташований суб'єкт господарювання.

Значним досягненням є і те, що документи можуть подаватися як у паперовій, так і в електронній формі – через портал Мін'юсту.

Після внесення відомостей про реєстрацію юридичної особи або ФОП в ЄДР відповідні відомості автоматично вносяться й у реєстри ДФС та статистики .

Свідоцтво про реєстрацію за новими правилами не видається. Замість нього формується електронна виписка на порталі Мін'юсту.

Проте є аспекти, які ще потребують упровадження шляхом здійснення адміністративної реформи, яка сприятиме економічному розвитку держави, вирішить проблеми недосконалості норм законодавчого регулювання державної реєстрації юридичних осіб, підвищить рівень надання адміністративних послуг і на достатньому рівні сформує інститут державної реєстрації юридичних осіб [9].

З метою вирішення проблем недосконалості норм законодавчого регулювання державної реєстрації юридичних осіб, підвищення рівня надання адміністративних послуг, необхідно визначити основні проблеми системи державної реєстрації юридичних осіб.

Головною проблемою, яка негативно впливає на суспільні правовідносини у сфері господарювання, на мою думку є господарські правопорушення, які вчиняються правопорушниками від імені фіктивних суб'єктів господарювання. Основним правопорушенням є і сам факт створення суб'єкта господарювання з ознаками фіктивності, за допомогою якого в подальшому вчиняються господарські правопорушення.

Проблема фіктивного підприємництва є досить актуальною, але вона, не часто, висвітлюється у наукових публікаціях та обговорюється на наукових семінарах, практичних конференціях тощо.

Одним із науковців, який висвітлив питання негативного впливу на економічний розвиток країни, є Дудник Л.М.

Як зазначає Дудник Л. М., проблема фіктивного господарювання (фіктивного підприємництва) полягає в тому, що на стадії реєстрації фіктивного суб'єкта господарювання організатори часто використовують так званих підставних осіб, щоб у такий спосіб замаскувати свою належність до створення й використання в подальшому фіктивного підприємства для скоєння правопорушень [39].

При використанні підприємства з ознаками фіктивності вчиняються різноманітні правопорушення, які регулюються різними нормами права – господарським, цивільним, адміністративним, кримінальним, фінансовим, податковим тощо. Тому проблема фіктивного господарювання, на наш погляд, має міжгалузево-правовий характер [39].

Авторами досліджень цього питання вносилися пропозиції щодо вдосконалення законодавчої бази, які б сприяли подоланню фіктивного підприємства, однак на сьогоднішній день проблема залишається не вирішеною, і, перш за все вона криється на етапі реєстрації (створення) суб'єктів господарювання.

На думку Дудника Л.М., фіктивне підприємництво є одним із поширених і найнебезпечніших господарських правопорушень у сфері господарювання, поширеність яких призводить до багатомільйонних збитків, яких зазнають держава, громадяни та юридичні особи [39].

Фіктивні суб'єкти господарювання створюються, як правило, для таких цілей:

- скоєння майнових злочинів (насамперед, привласнень і шахрайств), злочинів у кредитно фінансовій та банківській сферах;
- легалізація (відмивання) коштів, отриманих злочинним шляхом;
- проведення з легально працюючими суб'єктами господарювання безтоварних операцій, що дозволяє створити для них податковий кредит і тим

самим зменшити розмір податкових зобов'язань з ПДВ, а також переведення (конвертація) безготівкових коштів у готівку;

– уникнення підприємцем і перерахування до бюджету податку з доходів фізичних осіб, а також ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування шляхом реєстрації найманих працівників фізичними особами-підприємцями, до яких застосовується спрощена система оподаткування та звітності;

– ухилення від сплати податків великими підприємствами шляхом подрібнення їхнього бізнесу та інших цілей [39].

Відсутність судової практики, рекомендацій щодо кваліфікації діянь даної категорії, прогалини в законодавстві ускладнюють, або навіть унеможливають боротьбу правоохоронних органів з фіктивним підприємництвом. Тому збитки, які завдаються державі від незаконної діяльності правопорушників настільки великі, що вивчення цього питання потребує значної уваги.

Пропоную розглянути юридичну особу приватного права як предмет нашого дослідження. Частіше за все організаційно-правовою формою фіктивних підприємств є приватне підприємство, товариство з обмеженою відповідальністю, інколи фермерське господарство. Ці юридичні особи обирають нейтральну назву, яка б не вказувала на сферу господарювання, у якій вони працюють, склад учасників, територіальну приналежність тощо.

Як було зазначено у попередніх розділах роботи, набуття статусу юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців здійснюється у відповідності до Господарського та Цивільного кодексів України і Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 р., який набрав чинності 01.07.2004 р. [15]. Тому, доопрацювання цих нормативних актів дало б змогу подолати таке негативне явище як фіктивне підприємництво.

Розглянемо де-які моменти, які сприяють створенню та діяльності фіктивних підприємств.

На сьогоднішній день не має однозначного визначення поняття місцезнаходження та юридичної адреси. На законодавчому рівні відсутні вимоги до розміщення юридичних осіб в окремо виділених приміщеннях, підтвердження прав власності орендодавця на приміщення, орендовані особою, яка бажає зареєструватись, мінімальних термінів дії договорів оренди приміщень, вимог щодо наявності на фасаді будівлі вивіски про розміщення юридичної особи [39].

Не має чітко визначених вимог до статутних документів суб'єктів господарювання. Органи державної реєстрації не мають спільного інформаційного простору з правоохоронними органами, тому на практиці не можливо виконати вимоги щодо відмови у державній реєстрації суб'єктів господарювання особам, яким заборонено здійснювати господарську діяльність.

Проблемою також є і те, що державний реєстратор, при виконанні своїх функцій, не має повноважень здійснювати перевірку фізичних осіб, яким забороняється провадити господарську діяльність, на предмет судової заборони здійснення підприємницької діяльності, наявності непогашеної судимості або наявності статусу державного службовця тощо. Крім того, часто реєстрація суб'єктів господарювання здійснюється на підставних осіб.

То ж, внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» [15], у частині повноважень державного реєстратора, дало б змогу значно зменшити кількість фіктивних юридичних осіб ще на етапі створення, під час проведення державної реєстрації.

Для цього необхідно на законодавчому рівні дозволити державним реєстраторам здійснювати перевірку осіб на етапі подання документів для проведення державної реєстрації та забезпечити доступ до відомостей, що містяться в реєстрах обліків правоохоронних та інших державних органів.

Крім того, до цього часу не існує чітко визначеного на законодавчому рівні поняття фіктивного суб'єкта господарювання. Лише статтею 55

Господарського кодексу [12] визначено ознаки фіктивної господарської діяльності суб'єкта господарювання на стадії державної реєстрації.

Вказані ознаки фіктивної господарської діяльності дають підстави для звернення до суду про припинення юридичної особи або припинення діяльності фізичною особою – підприємцем, у тому числі визнання реєстраційних документів недійсними [39].

Окрім цього, суди визнають реєстраційні документи недійсними за наявності таких та інших ознак, що не визначені у даній статті, а саме:

- здійснення господарської діяльності, яке супроводжується несплатою податків, зборів (обов'язкових платежів) до бюджету;

- суб'єкт господарювання здійснює діяльність, не передбачену статутними документами, заборонені види діяльності або взагалі не займається господарською діяльністю;

- порушений порядок бухгалтерського обліку та податкової звітності;

- суб'єкт господарювання за вказаним у документах місцезнаходженням відсутній;

- юридична особа знаходиться, а фізична особа-підприємець проживає за неіснуючою адресою;

- від юридичних осіб (підприємств) на користь таких суб'єктів надходять значні кошти під виглядом оплати за значну кількість товарів, робіт, послуг;

- відсутність у реєстраційній справі службового телефону, адреси, електронної скриньки чи іншої контактної інформації та інші [39].

Що стосується припинення юридичної особи або фізичної особи – підприємця з ознак фіктивності підставою для звернення досуду може бути: визнання недійсним запису про проведення державної реєстрації; визнання недійсними установчих документів; визнання недійсним запису про проведення державної реєстрації та установчих документів.

Аналізуючи судову практику з цього питання, можна дійти висновків, що доказовий тягар, який підтверджує, що фіктивний суб'єкт господарювання зареєстрований на підставних осіб або на осіб, документи яких втрачені,

загублені чи викрадені, лежить на позивачеві та особах, документи яких були використані.

Відповідно до статей 38 і 46 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» [15] існує примусове припинення юридичної особи або примусове припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця за такі порушення:

- визнання судом недійсною державної реєстрації юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, а також в інших випадках, встановлених законом;

- провадження нею діяльності, що суперечить установчим документам, або такої, що заборонена законом;

- невідповідність мінімального розміру статутного капіталу юридичної особи вимогам закону;

- неподання протягом року органам доходів і зборів податкових декларацій, документів фінансової звітності відповідно до закону;

- наявність в ЄДР запису про відсутність юридичної особи за вказаним її місцезнаходженням;

- визнання судом юридичної особи – емітента такою, що відповідає ознакам фіктивності;

- неподання акціонерним товариством протягом двох років поспіль Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації, передбаченої законом;

- нескликання акціонерним товариством загальних зборів акціонерів протягом двох років поспіль;

- неутворення органів акціонерного товариства протягом року з дня реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників акціонерного товариства [ст. 38, 15].

Тому, нормами Кримінального кодексу України [40] також передбачена карна відповідальність за скоєння таких правопорушень.

Крім того ознаки фіктивного господарювання можуть бути притаманні лише суб'єктам підприємницької діяльності, а й неприбутковим установам. Існує багато випадків, коли громадські організації, добродійні фонди, споживчі кооперативи, та інші неприбуткові організації створюються з метою провадження злочинної діяльності для отримання незаконних прибутків.

Отже, як бачимо, фіктивною діяльністю можуть займатися не лише суб'єкти підприємництва, а й неприбуткові організації та фізичні особи-підприємці без статусу юридичної особи незалежно від організаційно-правової форми господарської діяльності. Тому необхідність внесення змін до Кримінального кодексу [40] та інших нормативних актів не підлягає сумнівам. А саме: необхідно внести замість поняття «фіктивне підприємництво» більш ширший по суті термін «фіктивне господарювання».

Таким чином, можна зробити висновок, що заміна терміну «фіктивне підприємництво» на термін «фіктивне господарювання» розширить коло осіб, відповідальних за створення й придбання суб'єкта господарювання для здійснення незаконної діяльності.

Для подолання такого явища, як «фіктивне господарювання» необхідно терміново внести зміни до законодавства України.

Перш за все, вжити заходів для спрощення та скорочення процедури визнання суб'єкта господарювання фіктивним. Підставою для прийняття такого рішення може бути встановлення факту здійснення фіктивної діяльності за результатами перевірки уповноважених на це органів.

Дудник Л. М. пропонує внести зміни до Господарського та Цивільного кодексів України та передбачити, що угоди, укладені фіктивними суб'єктами господарювання, є не дійсними, а збитки, нанесені державі у результаті укладених угод, підлягають стягненню до бюджету [39].

Ще одним проблемним питанням у сфері здійснення державної реєстрації є вдосконалення законодавства з питань відповідальності державного реєстратора. В цьому питанні найбільшу роль відіграє людський фактор.

Як зазначає Солонар А.В., юридична відповідальність є невід'ємним

складовим елементом адміністративно-правового статусу державного реєстратора [43].

Ю. М. Старилов зазначає, що посадова особа несе підвищену відповідальність (соціальну, політичну, правову, моральну) за невиконання або неналежне виконання своїх посадових обов'язків. Підвищена відповідальність посадових осіб зумовлена тим, що вони відповідають не тільки за свою особисту діяльність, а й за дії підлеглих осіб [46, с. 105].

Солонар А. В. зауважила, що стосується юридичної відповідальності такої посадової особи як державний реєстратор, то слід відзначити, що ст. 53 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» за порушення законодавства у сфері державної реєстрації покладає на державного реєстратора дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність у порядку, встановленому законом [43].

Аналогічні види відповідальності покладає на державного реєстратора як суб'єкта надання адміністративних послуг і Закон України «Про адміністративні послуги» [47], зокрема ст. 19.

На державного реєстратора поширюється також дія Закону України «Про державну службу» [48]. У ст. 14 цього Закону визначено, що дисциплінарні стягнення застосовуються до державного службовця за вчинення наступних порушень: невиконання або неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби, а також за вчинок, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює. Крім дисциплінарних стягнень, передбачених чинним законодавством про працю України, до державних службовців, можуть застосовуватись такі заходи дисциплінарного впливу як попередження про неповну службову відповідність; затримка до одного року в присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду [43].

Квасніцька О.О. пропонує, при розгляді питання відповідальності

державного реєстратора застосовувати норми Закону України «Про інформацію» та антикорупційного закону [49, с. 152, 154].

Державного реєстратора може бути притягнуто до відповідальності відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Стаття 6 вищезазначеного закону забороняє використовувати свої службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі:

1) неправомірно сприяти фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності, одержанні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів, пільг, укладанні контрактів (у тому числі на закупівлю товарів, робіт і послуг за Державні кошти);

2) неправомірно сприяти призначенню на посаду особи;

3) неправомірно втручатися в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб;

4) неправомірно надавати перевагу фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проектів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків [50].

У статті 8 Закону «Про засади запобігання і протидії корупції» забороняється безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки (пожертви) від юридичних або фізичних осіб:

1) за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами та органами;

2) якщо особа, яка дарує (здійснює) дарунок (пожертву), перебуває в підпорядкуванні такої особи [50].

Простіше кажучи, державний реєстратор, маючи статус державного службовця, має можливість впливати на певні процеси державної реєстрації за отримання неправомірної вигоди. Це може бути прийняття документів, які мають ознаки підробки, наприклад, для створення фіктивного підприємства;

навмисне затягування справи з реєстрації, з метою отримання хабара; розголошення зацікавленим особам персональних даних, які відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» [51] не підлягають оприлюдненню, адже державний реєстратор безпосередньо має справу саме з персональними даними заявників. Ці дії посадової особи підпадають під поняття корупційних діянь та мають каратися відповідно до Кримінального кодексу України [50].

Як зазначає Костенко Б.О., теоретично виникнення та існування корупції стає можливим з моменту виділення функцій управління в суспільній або господарській діяльності. Саме тоді у державного чиновника з'являються великі можливості розпоряджатися різноманітними ресурсами, у результаті чого він часто приймає рішення не в інтересах суспільства, а виходячи зі своїх особистих, корисливих потреб [57, с. 5].

За вчинення корупційних правопорушень особи притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності в установленому законом порядку.

Заслуговує уваги і розгляд проблеми, що виникає при здійсненні державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Досліджуючи це питання слід проаналізувати законодавчо встановлені обмеження права займатися підприємницькою діяльністю для певного кола фізичних осіб, а отже і існування заборони на державну реєстрацію їх як суб'єктів підприємницької діяльності.

Вищезазначені обмеження зазначені у Конституції України, Господарському та Цивільному кодексах, в інших законах та підзаконних нормативних актах.

Як зазначає Лукіна І.М. у своєму дослідженні, підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом, зокрема не допускається зайняття підприємницькою діяльністю, посадовими особами органів державної податкової служби, прокурорами і слідчими прокуратури,

військовослужбовцями, нотаріусами, державними службовцями, керівникам, заступникам керівників державних підприємств, установ і організацій, їх структурних підрозділів, а також посадовим особам державних органів, органів місцевого і регіонального самоврядування [54].

Також обмеження щодо заняття підприємницькою діяльністю може бути встановлене у судовому вироку, за вчинення особою корисливих, посадових злочинів, наприклад шахрайства з фінансовими ресурсами, обман покупців або замовників та ін. Тому, якщо при реєстрації буде встановлено, що особа має ряд обмежень до заняття підприємницькою діяльністю, то це є підставами для відмови у проведенні державної реєстрації [54].

На справді ж реалії такі, що на практиці у разі звернення фізичної особи до органів державної реєстрації для здійснення певних реєстраційних дій для отримання статусу підприємця, такою особою може бути приховано інформацію, щодо обмежень, які діють по відношенню до такої особи. Перевірити вищезазначені обставини під час проведення реєстраційних дій не можливо, через те, що відсутній реєстр осіб, щодо яких діють обмеження та заборона на зайняття підприємницькою діяльністю.

Таким чином, хоча в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [15] і передбачається функція державного реєстратора з перевірки відомостей під час прийняття документів для здійснення державної реєстрації, але виконати її не можливо.

Тому, Лукіна І.М. вважає, що доцільно вилучити вимогу встановлену в абзаці 3 частини 1 статті 44 Закону про реєстрацію. Натомість до статті 53 цього Закону внести зміни, а саме додавши її наступною нормою: фізичні особи, яка зареєструвалися у якості підприємців, але на дату реєстрації мали обмеження на зайняття підприємницькою діяльністю, які встановлені законом, несуть відповідальність, встановлену законом [54].

Таким чином, підводячи підсумок, Солонар А.В. зазначає, що під юридичною відповідальністю державного реєстратора слід розуміти відповідну реакцію держави на певне правопорушення, що полягає в покладенні на

правопорушника обов'язку понести відповідне покарання за вчинене. Враховуючи висловлене, особливої уваги потребують питання пов'язані із розширенням кола підстав притягнення даної посадової особи до відповідальності [43].

Також при визначенні особливостей відповідальності державного реєстратора слід застосовувати норми Законів України «Про інформацію», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про захист персональних даних» [43].

На сьогодні необхідно не лише піддавати особу державного реєстратора певній відповідальності, а й унеможливити вчинення правопорушень з боку останнього. Тому не піддається сумніву питання щодо посилення контролю за діяльністю як усіх посадових осіб в цілому, так і державного реєстратора зокрема. Адже ненадійний контроль за діяльністю державних службовців, невідпрацьований механізм адміністративної, матеріальної і навіть дисциплінарної відповідальності – це фактори, що провокують корупцію в державній службі та в інших сферах суспільного життя нашої держави [56, с. 112].

За результатами вивчення проблемних питань державної реєстрації юридичних осіб та шляхів їх вирішення можна зробити наступні висновки.

Створений інститут державної реєстрації юридичних осіб в Україні на сьогоднішній день задовільняє більшість потреб суб'єктів господарювання, але все ж таки існує потреба в удосконаленні українського законодавства в цій сфері суспільних відносин.

Причинами пошуку напрямків удосконалення адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо державної реєстрації юридичних осіб в Україні є: нечіткість деталізації окремих положень та понять, які регулюють процес проведення реєстраційних дій; наявність господарських правопорушень, які вчиняються правопорушниками від імені фіктивних суб'єктів господарювання; ненадійний контроль за діяльністю державних службовців з метою виявлення корупційних правопорушень; наявність колізійних помилок.

Застосувавши вищезазначені шляхи вирішення проблеми створення фіктивних юридичних осіб та проблеми визначення юридичної відповідальності державних реєстраторів, можливо значно покращити рівень надання послуг зі здійснення юридичних осіб, та досягти зниження рівня корупції в цій сфері діяльності.

Вирішення цих завдань є актуальним для спрощення ведення бізнесу та створення умов для подальшого розвитку підприємницької діяльності в Україні, що сприятиме ефективному розвитку національної економіки.

ВИСНОВКИ

В магістерській роботі розглянуто та проаналізовано загальні засади адміністративно-правового регулювання порядку державної реєстрації юридичних осіб за законодавством України.

За допомогою проведеного дослідження теоретичних та практичних засад державної реєстрації було вирішено поставлені завдання:

- з'ясовано поняття та сутності державної реєстрації юридичних осіб, її правової природи;
- визначено загальні засади, основні етапи та порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб за законодавством України;
- здійснено аналіз теоретичних та методичних підходів щодо організації процесу державної реєстрації;
- досліджено зарубіжний досвід здійснення державної реєстрації; виявлено практичні проблеми у процесі державної реєстрації юридичних осіб;
- запропоновано шляхи вирішення цих проблем; визначено перспективи удосконалення державної реєстрації юридичних осіб.

За результатами проведеного дослідження було визначено, що поняття державної реєстрації можна тлумачити і як один із етапів створення або припинення юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, так і визнавати її як певну процедуру, пов'язану з діяльністю органів державної реєстрації.

Ми з'ясували, що юридична особа може бути створена виключно за умови її державної реєстрації.

Всі процедурні відносини процесу державної реєстрації юридичних осіб чітко визначені в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [15].

Проаналізувавши етапи розвитку системи державної реєстрації юридичних осіб від започаткування до її становлення, можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні побудована сучасна система державної реєстрації.

Таке суспільне явище, як «державна реєстрація» за роки незалежності зазнало колосальних змін. Сучасну систему державної реєстрації не можна

навіть порівнювати з тією системою, яка існувала за часів дії Закону України «Про підприємництво» № 698-ХІІ від 07 лютого 1991 року [22].

Зусиллями законотворців, на підставі проведеного аналізу практичного застосування норм вищезазначеного закону та, враховуючи міжнародний досвід розвинених країн, було доопрацьовано законодавчу базу, яка регулювала процес здійснення державної реєстрації суб'єктів господарювання в Україні.

Реформування Державної реєстраційної служби України сприяло досягненню ефективної та доступної системи реєстрації, зрозумілої для людей.

Прийняття Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»: від 15.05.2003. № 755-IV [15] вивело суспільні відносини у сфері державної реєстрації юридичних осіб в Україні на новий рівень.

Відповідно до Закону запроваджено найбільш сучасний підхід до реєстрації юридичних осіб за принципом «єдиного вікна».

Таким чином, створилась повністю нова система органів державної реєстрації, яка забезпечила скорочення кількості інстанцій, єдині уніфіковані стандарти порядку проведення реєстрації, скорочення та конкретизування переліку документів, необхідних для реєстрації та оптимізацію системи державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців.

Говорячи про реформування системи державної реєстрації юридичних осіб в Україні, заслуговує на уваги створення Єдиного державного реєстру та порталу електронних сервісів, що дає можливість започаткування процедури реєстрації бізнесу онлайн.

На мою думку, створення в Україні Єдиного державного реєстру юридичних осіб та запровадження порталу електронних сервісів зробило суспільні відносини у сфері державної реєстрації більш простими і комфортними, а ведення бізнесу більш прозорим.

Крім того, тепер для здійснення перевірки добропорядочності партнерів юридичним особам достатньо витрати лише де-кілька хвилин, щоб отримати

потрібні відомості про них. Інформація з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців доступна всім українцям.

Отже, можна з впевненістю стверджувати, що запозичивши міжнародний досвід та створивши в Україні Єдиний державний реєстр, наша країна впевнено наближається до рівня надання послуг у сфері державної реєстрації європейських країн.

У процесі дослідження, було проведено аналіз міжнародного досвіду здійснення державної реєстрації.

Виявлено, що в більшості проаналізованих країн реєстрація юридичних осіб здійснюється разом із державною реєстрацією фізичних осіб-підприємців, громадських організацій, політичних партій, філій і представництв іноземних юридичних осіб.

Проведений аналіз свідчить, що Україна перейняла до себе частину основних адміністративно-правових аспектів здійснення державної реєстрації, хоча й з певними відмінностями.

Загалом чіткою та яскравою особливістю державної реєстрації у країнах Європи є відкритість і прозорість відомостей як про зареєстрованих осіб, так і про діяльність органів та осіб, що здійснюють державну реєстрацію.

Проведений порівняльний аналіз, використовуючи дослідження, науковців з цього питання дав змогу визначити спільні риси та відмінності у проведенні державної реєстрації в Україні та в інших країнах Європи та колишнього СРСР.

Можна сказати, позитивним є те, що сучасна система державної реєстрації досить подібна до систем європейських країн.

Проте є аспекти, які ще потребують упровадження шляхом здійснення адміністративної реформи, яка сприятиме економічному розвитку держави, вирішить проблеми недосконалості норм законодавчого регулювання державної реєстрації юридичних осіб, підвищить рівень надання адміністративних послуг і на достатньому рівні сформує інститут державної реєстрації юридичних осіб.

Під час проведення дослідження було визначено проблемні питання здійснення державної реєстрації та визначено шляхи вдосконалення.

Також в роботі обґрунтовано необхідність реформування системи державної реєстрації юридичних осіб в Україні стосовно де-яких питань.

З'ясовано, що основним проблемним питанням на сьогоднішній день є корупційні діяння у сфері державної реєстрації юридичних осіб. При чому, як з боку суб'єктів господарської діяльності, так і з боку посадових осіб.

Визначено, що головною проблемою, яка негативно впливає на суспільні правовідносини у сфері господарювання, на мою думку є господарські правопорушення, які вчиняються правопорушниками від імені фіктивних суб'єктів господарювання. Основним правопорушенням є і сам факт створення суб'єкта господарювання з ознаками фіктивності, за допомогою якого в подальшому вчиняються господарські правопорушення.

Проблема фіктивного підприємництва є досить актуальною.

При використанні підприємства з ознаками фіктивності вчиняються різноманітні правопорушення, які регулюються різними нормами права – господарським, цивільним, адміністративним, кримінальним, фінансовим, податковим тощо.

Фіктивне підприємництво є одним із поширених і найнебезпечніших господарських правопорушень у сфері господарювання, поширеність яких призводить до багатомільйонних збитків, яких зазнають держава, громадяни та юридичні особи.

Запропоновано, для вирішення проблеми внести зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» [15], у частині повноважень державного реєстратора, що дало б змогу значно зменшити кількість фіктивних юридичних осіб ще на етапі створення, під час проведення державної реєстрації. Для цього необхідно на законодавчому рівні дозволити державним реєстраторам здійснювати перевірку осіб на етапі подання документів для проведення державної реєстрації та забезпечити доступ

до відомостей, що містяться в реєстрах обліків правоохоронних та інших державних органів.

Щодо корупційних діянь посадових осіб, було розглянуто питання юридичної відповідальності державного реєстратора.

Простіше кажучи, державний реєстратор, маючи статус державного службовця, має можливість впливати на певні процеси державної реєстрації за отримання неправомірної вигоди.

Це може бути прийняття документів, які мають ознаки підробки, наприклад, для створення фіктивного підприємства; навмисне затягування справи з реєстрації, з метою отримання хабара; розголошення зацікавленим особам персональних даних, які відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» [51] не підлягають оприлюдненню, адже державний реєстратор безпосередньо має справу саме з персональними даними заявників. Ці дії посадової особи підпадають під поняття корупційних діянь та мають каратися відповідно до Кримінального кодексу України [50].

Запропоновано, розширити коло підстав притягнення даної посадової особи до відповідальності.

Також при визначенні особливостей відповідальності державного реєстратора слід застосовувати норми Законів України «Про інформацію», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про захист персональних даних»

На сьогодні необхідно не лише піддавати особу державного реєстратора певній відповідальності, а й унеможливити вчинення правопорушень з боку останнього.

Тому необхідно посилити контроль за діяльністю як усіх посадових осіб в цілому, так і державного реєстратора зокрема. Адже ненадійний контроль за діяльністю державних службовців, невідпрацьований механізм адміністративної, матеріальної і навіть дисциплінарної відповідальності – це фактори, що провокують корупцію в державній службі та в інших сферах суспільного життя нашої держави.

Вирішення цих завдань є актуальним для спрощення ведення бізнесу та створення умов для подальшого розвитку підприємницької діяльності в Україні, що сприятиме ефективному розвитку національної економіки.

Тож, підсумовуючи, робимо висновки, що сучасна створена в Україні система державної реєстрації вписується в сьогоденні потреби та перспективи ринкової організації обороту й відповідає принципам громадянського суспільства, а також дозволяє державі прийняти участь в господарському обороті через надання такої адміністративної послуги, як державна реєстрація та надання інформації про відомості відповідного реєстру, що є відкритим для загалу.

Доведено, що на основі аналізу зарубіжного досвіду Україна перейняла більшість позитивних напрацювань світового досвіду: процедуру вчинення суб'єктами публічної адміністрації юридично значущих адміністративних дій шляхом легалізації (внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб) створених за рішенням правомочних осіб об'єднань, припинення їх юридичного існування та внесення змін до статусу, передбачених нормами адміністративного права, з метою забезпечення потреб цивільного й публічного права на існування юридичних осіб, які задовольняють різноманітні підприємницькі, політичні, професійні, спортивні та інші права.

Реформування державної реєстраційної служби України сприяло досягненню ефективної та доступної системи реєстрації. Відповідно, створилась повністю нова система органів державної реєстрації прав, запровадження якої значно спрощує процедуру отримання реєстраційних послуг для громадян та відповідає суспільним очікуванням.

Така процедура реєстрації сприяє спрощенню бюрократичної застарілої системи державної реєстрації юридичних осіб і відкриває нові можливості налагодження економічних відносин з країнами Європи та допомагає встановленню прозорих зв'язків з іноземними партнерами та інвесторами, що сприяє поглибленню європейської інтеграції України та розвитку економіки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України // Академічний курс: підруч.: у двох томах: Том 2. Особлива частина. К.: Юрид. думка, 2005. 624 с.
2. Белінгіо В. Адміністративна відповідальність суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців // Відомості із сайту PGP-JOURNAL. 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URI: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/12/26.pdf>
3. Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П. Адміністративне право України : навчальний посібник: у 2х томах. Херсон: ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2011. Т. 1. 320 с.
4. Гурковський М. П. Реєстраційна діяльність публічної адміністрації: організаційно-правовий аспект: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 204 с.
5. Змитрович Д.І. Адміністративно-правова природа і сутність державної реєстрації юридичних осіб. Порівняльно-аналітичне право. № 1. 2018. С. 190-193.
6. Качура О. Адміністративні процедури державної реєстрації юридичних осіб та суб'єктів без статусу юридичної особи у контексті нової редакції Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» // *Evropsky politicky a pravni diskurz*. - 2016. Vol. 3, Iss. 4. С. 212-218.
7. Квасніцька О. О. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності : дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / НАН України; Інститут економіко-правових досліджень. Донецьк, 2006.
8. Котяш Л. П. Поняття адміністративно-правового регулювання в сфері державної реєстрації юридичних осіб // *Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 13-14 травня 2016 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. С. 77-79.

9. Котяш Л. П. Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (м. Київ, Україна, 2017 р.)
10. Третьяков С.І., Попов О.І., Здовбицька Я.Г., Мислінська С.А., Татарінова Н.Є., Котелевська С.П. Практичний посібник з питань державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців / К.:
11. Шепетько С. А. Юридична особа як суб'єкт адміністративного делікту // Держава та регіони. Сер. Право. 2012. Вип. 1. С. 68-72.
12. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003. № 436-IV. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22.
13. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44.
14. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. // База даних Законодавство України / ВР України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
15. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003. №755-IV // Офіційний вісник України. 2003. № 25.
16. Держкомпідприємництво, ДВНЗ «Українська академія бізнесу та підприємництва». 2010 (видання дев'яте, доопрацьоване).
17. Мін'юст створює належні умови для комфортного ведення бізнесу в Україні // Відомості із сайту Укрдержреєстра. 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
URL:http://ddr.minjust.gov.ua/uk/87342336a4b3a41588b9539813c891e1/minyust_stvoryue_nalezhni_umovy_dlya_komfortnogo_vedennya_biznesu_v_ukrayini/
18. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Наказ Мін'юсту України від 18.11.2016. № 3268/5 // Офіційний вісник України. 2016. № 90.

19. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань // Відомості із сайту Укрдержреєстра. URL:http://ddr.minjust.gov.ua/uk/5e5c3d5e7094dbbf612da805118565c9/edynyuy_derzhavnyuy_reestr_yurydychnyh_osib_fizychnyh_osib__pidpnyemciv_ta_gromadskyh_formuvan/
20. Колесников М. О. Зарубіжний досвід надання адміністративних послуг з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 2. С. 158-166.
21. Нікітін В. В. Адміністративно-правовий статус державних (публічних) реєстраторів в Україні. дис. кандидата юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 207 с.
22. Закон України «Про підприємництво» № 698-ХІІ від 07 лютого 1991 року
23. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності та про реєстраційний збір за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності» № 276 від 29 квітня 1994 р.
24. Постанова КМУ «Про порядок реєстрації адвокатських об'єднань» від 27 квітня 1993 р. N 302
25. Постанова КМУ № 974 від 19.08.1996 Про затвердження Положення про порядок реєстрації торговельних представництв суб"єктів федерації держав з федеративним устроєм
26. Указ президента України «Про Ліцензійну палату України» від 27.11.1997 № 1311/97
27. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи» від 09.02.2016 № 359/5
28. Наказ Міністерства юстиції України «Про врегулювання відносин, пов'язаних зі статусом державного реєстратора» від 29.12.2015 № 2790/5
29. Наказ Мін'юсту України «Про діяльність Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації та Комісії з питань акредитації суб'єктів

державної реєстрації та моніторингу відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації» від 12.01.201 № 37/5

30. Положення Кабінету Міністрів України «Про Міністерство юстиції України» від 02.07.2014 № 228

31. Д. С. Коритін, Правові проблеми державної реєстрації малих та середніх підприємств в Україні

32. Колпаков Адміністративне право України. Академічний курс. Підруч. 2 вид. К.: Вид-во: «Юридична думка». 2007. Т. 1. Заг. част. 592 с.

33. С. В. Олефіренко Особливості діяльності державної реєстраційної служби України на сучасному етапі <https://docplayer.net/43622325-Osoblivosti-diyalnosti-derzhavnoyi-reiestraciynoyi-sluzhbi-ukrayini-na-suchasnomu-etapi.html>

34. Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 401/2011/ Президент України // Офіц. вид. – 2011. – № 28.

35. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 26.11.2015 р. №835-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 2. ст.17

36. Лукіна І.М. Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: сучасні проблеми законодавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.google.com/search?ie=UTF&hl=ru&q=Поняття%20і%20підстави%20для%20державної%20реєстрації%20юридичної%20особи%20пдф>

37. Бабіна Ю. В., Грищенко А. В., Хохуляк В. В., Методичний посібник з питань державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців створено для використання у процесі роботи посадових осіб об'єднаних територіальних громад 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cppk.cv.ua/i/2881982.pdf>

38. Постанова КМУ від 21 грудня 2016 р. № 990 «Про затвердження порядку здійснення контролю у сфері державної реєстрації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249617674>
39. Дудник Л.М., Протидія фіктивному господарюванню на стадії державної реєстрації, Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
40. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15.
41. Створення в Україні інституту державної реєстрації суб'єктів підприємництва, Науково-практична Інтернет-конференція 16.06.2016, Кулак Н.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1288%3A120516-12&catid=157%3A4-062016&Itemid=196&lang=ru
42. Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми: СумДУ, 2013. — С. 199-201.
43. Солонар А. В. Особливості юридичної відповідальності державного реєстратора юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців / А. В. Солонар // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Т. 2, вип. 3. – С. 245-249.
44. Кусайкіна Н. Д. Сучасний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] / Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/157372/>.
45. Солонар А. В. Завдання, функції та повноваження державного реєстратора А. В. Солонар // Юридичний вісник. – 2014. - № 4. – С. 129-133.
46. Стариков Ю. Н. Курс общего административного права. В 3 т. Т. 2 : Государственная служба. Управленческие действия. Правовые акты управления. Административная юстиция / Ю. Н. Стариков. – М. : Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА–ИНФРА М), 2002. – 600 с.

47. Про адміністративні послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
48. Про державну службу : Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
49. Квасніцька О. О. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Ольга Олексіївна Квасніцька. – Одеса, 2006. – 199 с.
50. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.
51. Закон України «Про захист персональних даних» № 2297-VI від 1 червня 2010 року// [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
52. Зорина Е.А. Государственная регистрация юридических лиц в Российской Федерации: дисертація... кандидата юридических наук: 12.00.14/ Зорина Елена Александровна; МГЮА.- М., 2015 – 197 с.
53. Саніахметова Н. О. Підприємницьке право / Н. О. Саніахметова. – К. : .С.К., 2010. – 704 с.
54. Лукіна І.М. Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: сучасні проблеми законодавства – 2016.
55. Хрестоматія з історії держави і права України. У 2 т. Т. 2. Лютий 1917 р. – 1996 р. : навч. посіб. – К. : Ін-Юре, 1997. – 800 с.
56. Старцев О. Актуальні проблеми юридичної відповідальності посадових осіб у сфері управлінської діяльності / О. Старцев // Право України. – 2000. – № 11. – С. 112–114.
57. Костенко Б. О. Імплементация европейских стандартов запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство : навч.-метод. матеріали / Б. О. Костенко, А. В. Кухарук ; уклад. Т. А. Саченко. – К. : НАДУ, 2013. – 60 с.
58. Сагайдак Ю.В. Историчний аспект легалізації правоздатності суб'єктів підприємництва // [Електронний ресурс]

59. Шершеневич Г.Ф. Учебник торгового права/ по изданию 1914г./Фирма «СПАРК»,1994. – С.61
60. Порядок зберігання та пересилання реєстраційних справ юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства юстиції України від 10.02.2012 р. – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0203-12>
61. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за порушення законодавства у сфері надання адміністративних послуг [Електронний ресурс] : проект Закону України від 11.02.2013. – Режим доступу :http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47218.
62. Труш І. Удосконалювати реєстраційну діяльність / І. Труш // Право України. – 2001. – № 7. – С. 44–47.
63. Про звернення громадян: Закон від 02.10.1996. №393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 47.
64. Про Міністерство юстиції України: Положення Кабінету Міністрів України від 02.07.2014. № 228 // Офіційний вісник України. 2014 р. № 54.
65. Публічна адміністрація (система урядування) в Україні // Відомості із сайту Центру політико-правових реформ. 2013. URL: <http://pravo.org.ua/ua/news/4714->
66. Список акредитованих суб'єктів державної реєстрації // Укрдержреєстр: офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: http://ddr.minjust.gov.ua/uk/2833a6e3b4674f10df3835a095734f85/spysok_akredytovanyh_subektiv_derzhavnoyi_reestraciyi/
67. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права // Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 40-43.
68. Статус - це що таке? Значення слова «статус» // FAQUKR. URI: <http://faqukr.ru/osvita/160969-status-ce-shho-take-znachennja-slova-status.html>
69. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. К. : Атіка, 2007. 624 с.

70. Цирульников. В.Н. Определение юридического лица как субъекта гражданского права : учеб. пособ. Волгоград, 2001. 67с.
71. Шемшученко Ю. С. Теоретичні засади Концепції розвитку законодавства України // Концепція розвитку законодавства України : матеріали наук.- практ. конф(травень), Київ, Ін-т законодавства Верховної Ради України. К., 1996. С. 42-44.
72. Гурковський М. П. Реєстраційна діяльність публічної адміністрації: організаційно-правовий аспект: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 204 с.
73. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття): посібник . Ірпінь: [б.в.], 1998. 108 с.
74. Блащук Т.В. Організаційна єдність як ознака юридичної особи // Підприємництво, господарство і право. № 10. 2005. С. 41-45.
75. Адміністративна процедура та контроль за діяльністю адміністративних органів в Угорщині, Польщі, Болгарії, Естонії та Албанії. К.; Вид-во УАДУ, 1999. 236 с.
76. Ведерніков Ю.А., Папірна А.В. Теорія держави і права: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 333 с. (Вища освіта ХХІ століття).
77. Виконання функцій державного реєстратора. Адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців // Відомості із сайту Апарату Волинської облдержадміністрації. 2016. URL: <http://www.kamadm.gov.ua/upravlinnia-iustytisii-informuie/item/3291-vykonannia-funktsii-derzhavnoho-reiestratora-administratyvnyi-zbir-za-188-derzhavnu-reiestratsiiu-rechovykh-prav-na-nerukhome-maino-ta-ikh-obtiazhen-iurydychnykh-osib-ta-fizychnykh-osib-pidprijemtsiv>
78. 42. Диденко С. В. Принципы административно-правового обеспечения в сфере обращения и применение оружия в Украине // Право и Политика (Киргизстан). 2015. №4. С. 34-39.

79. Децентралізація у сфері державної реєстрації: нотаріус – державний реєстратор // Головне територіальне управління юстиції у Дніпропетровській області: веб-сайт. 2016. URL:

http://www.obljust.gov.ua/index.php?page_name=news-911.html

80. Довідник підприємств, установ (закладів) та організацій Міністерства юстиції України та підпорядкованих організацій, у тому числі їх телефонів та адрес // Відомості із сайту Мін'юсту. 2016. URL:

<http://old.minjust.gov.ua/section/559>

81. Зайчук О. В. Теорія держави і права // Академічний курс: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 685 с.

82. Законодавче регулювання ліквідаційної процедури юридичних осіб // Відомості із сайту Мін'юсту. URI: <http://old.minjust.gov.ua/4881>

83. Зубатенко О. М. Щодо упорядкування інформації у єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців // Форум права. 2011. № 4. С. 302-307.

84. Кожушко О. О. Реєстрація благодійних організацій як об'єкт адміністративно-правового регулювання // Форум права. 2012. № 4. С. 495-500.

85. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. // База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

86. Кравцова Т. М., Солонар А. В. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації // Форум права, 2010. № 4. С. 522-525.

87. Янюк Н.В. Адміністративно-правовий статус посадової особи: дис. кандидата юрид. наук / Н.В. Янюк – Львів, 2002. – 168 с.

88. Про віднесення посади державного реєстратора до відповідної категорії посад державних службовців та посад в органах місцевого самоврядування : Розпорядження Кабінету Міністрів від 22 вересня 2004 р. // Офіційний вісник України – № 38 – Ст. 2523

89. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права // Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 40-43.

90. Марков В. І. Створення та реєстрація суб'єктів підприємництва недержавного сектору економіки: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В. І. Марков. - Донецьк, 2004. - 20 с
91. Лисогор Н. Зміни у законодавстві про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] / Н. Лисогор //Право України. -2004. -№ 1. - С. 71-73.